Ազգ
AZG
armenian newspaper

Ապրիլ 29
1992
Չորեքշաբթի

Եռօրեայ թերթ
Բ տարի, թիւ 32 (124)
գինը 95 կ.

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 SULASU

Հայաստանը եւ 13 հանրապետություններ անդամ ՄՎՀ-ին

Երկուշաբթի գիշեր Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը իր հերթական նիստում ընդունեց Հայաստանի եւ նախկին խորհրդային 13 այլ հանրապետությունների անդամության դիմումը, նրանց ընձեռելով իբրեւ լիիրավ անդամ:

Այսպիսով, Հայաստանը, Ռուսաստանը եւ 12 այլ հանրապետություններ առաջիկա ամառվանից սկսած ազատ շուկայական հարաբերությունների անցնելու համար ՄՎՀ-ից կստանան կարեւոր վարկեր, որոնց ընդհանուր ծավալը առաջիկա տարիների համար կկազմի 25-30 միլիարդ դոլլար:

Մյուս կողմից, Ռուսաստանը հայտարարեց, թե հույս ունի առաջիկա հուլիսի 1-ից սկսյալ ռուբլին փոխարկելի դարձնել: ■

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Կարեւոր քայլ արտաքին յարաբերութիւններում

Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի ու նրան ուղեկցող պատուիրակութեան պաշտօնական այցը Սիրիա, նախագահ Հաֆեզ Ասադի գլխաւորութեամբ նրանց ընծայուած տպաւորիչ ընդունելութիւնը, հայկական համայնքի հետ սրտառուչ հանդիպումները, անկախ ձեռք բերուած միջպետական բանակցութիւնների գործնական արդիւնքից, մեզ հիմք են տալիս այցը գնահատելու որպէս բեկումնային պահ Հայաստանի արտաքին յարաբերութիւնների ասպարէզում:

Միջին Արեւելքում Դամասկոսը գրաւում է տիրական դիրքերից մէկը եւ վճռական խօսք ունի շրջանային հարցերում: Նախագահ Հաֆեզ Ասադն իր փորձառութեամբ, համբերութեամբ, զգուշաւորութեամբ, նաեւ անողոք վճռականութեամբ հռչակուած քաղաքագէտ է ամբողջ աշխարհում: Հետեւաբար, Հայաստանի մուտքը Արաբական արեւելք կատարւում է այն կարեւոր դարպասով, որտեղից մեզ համար աւելի տեսանելի կը դառնան նաեւ հարեւան միւս բոլոր մայրաքաղաքները, աւելի հասկանալի՝ միջինարեւելեան թնջուկը, արաբ-իսրայէլեան հակամարտութեան ամբողջ էութիւնը, որոնց առկայութեան պայմաններում է դատապարտուած գործելու մեր հանրապետութիւնը, այդ բնական միջավայրում փորձելով գտնել իրեն յատուկ հաւասարակշռուած դերն ու տեղը:

Ուշագրաւ է ժամանակի ընտրուած պահը, ինչպէս ասում են՝ timing-ը այս այցելութեան: Ամբողջ շրջանն ապրում է դիրքերի վերադասաւորման եւ դերերի վերաբաշխման եռուզեռ, որտեղ ստրատեգիական մեծ յաւակնութիւններով է հանդէս գալիս Թուրքիան, «յայտնուելով» Արցախեան հիմնահարցի արդար լուծման խոչընդոտողի դերում: Մինչդեռ մեր միւս հարեւանը՝ Իրանը, փորձում է խաղաղ համակեցութեան ուղիներ գտնելով Երեւանի ու Բաքուի միջեւ՝ արգելակել թուրքական ծաւալապաշտութիւնը եւ աւելի արդիւնաւէտ օգտագործել իր հիւսիսային սահմանները: Հետեւաբար, նկատի ունենալով Սիրիայի լուրջ հակամարտութիւնը Թուրքիայի եւ ջերմ համագործակցութիւնը Իրանի հետ, նախագահ Լ. Տէր-Պետրոսեանի դամասկոսեան այցը կարող է դիտարկուել նաեւ որպէս նշանակալից պատգամ Անկարային ուղղուած:

Ուղեւորութեան մեզ ծանօթ դրուագներից ուշագրաւ է նախագահի այցը Դամասկոսում Ումաւի նշանաւոր մզկիթը, արտգործնախարար Ֆարուկ Շարաայի ուղեկցութեամբ: Այն անշուշտ նպատակ ունէր հերքել թուրք-ադրբեջանական նենգամտութեամբ իսլամական աշխարհում հրահրուող այն միտքը, թէ հայ-ադրբեջանական կնճիռը ունի կրօնական բնոյթ:

Այցը նուիրագործումն էր նաեւ ոչ պակաս կարեւոր այն հանգամանքի, որ այն քաղաքականօրէն եւ յետագայում նաեւ տնտեսականօրէն կ՚ամրապնդի հայ եւ սիրիացի, հայ եւ արաբ ժողովուրդների պատմական բարեկամութիւնը, որի առկայութեան լաւագոյն վկայութիւնն է կազմում մեր բարգաւաճ ու հայասէր համայնքների առկայութիւնը Սիրիայում ու հարեւան երկրներում:

Այսուհետեւ, բեկումնային պահ է սկսւում մեր արտաքին յարաբերութիւններում, իրական աշխատանք՝ ընդհանրապէս ձեւական այցելութիւնների երկար շարքից յետոյ: Հաւասարակշռել, իրապաշտ, յանձնառութիւնների մէջ հաւասարակշիռ աշխատանքի փուլը, որին պէտք է ներկայանանք մեր յստակ ծրագրով, յստակ ձեւակերպուած պահանջներով եւ պատասխանատուութիւններով: ■

Եգոր Գայդարի օրինակը վարակիչ է կամ նախագահը հարձակումներ է գործում

Երեկ, խորհրդարանի նիստում, այն բանից հետո, երբ ընդամենը 114 կողմ ստանալով չընդունվեց Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ տնտեսական իրավիճակի կայունացման եւ զարգացման հիմնադրույթները որպես հիմք ընդունելու առաջարկը, փոխնախագահ-վարչապետ Գագիկ Հարությունյանը հայտարարեց իր հրաժարականի մասին:

(Փակագծում ասենք, որ ըստ օրենքի, արգելվում է նման բարձր պաշտոնների համատեղումը: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հրամանագրով Գագիկ Հարությունյանի վրա ընդամենը դրվել էր վարչապետի պարտականությունների կատարումը: Ըստ աշխատանքային օրենսդրության, 6 ամսից ավելի արգելվում է պաշտոնակատար մնալ: Ու գործող բոլոր օրենքներով ընդամենը մեկ ամսից Գագիկ Հարությունյանին պիտի մեկ այլ վարչապետ փոխարիներ...)

Վարչապետ-փոխնախագահի քայլը սկզբում դիտվեց որպես խորհրդարանին ընդամենը «մի քիչ վախեցնելու» պարզունակ հնարք: Ակնհայտ է, որ Վազգեն Մանուկյանի եւ այժմ էլ Գագիկ Հարությունյանի վարչապետության դառը դասերը չեն մոռացվել: Այս մի «Մոնոմախի գլխարկն» էլ է ծանր եւ դժվար թե որեւէ մեկը նոր կաբինետ կազմելու պատասխանատվությունն ու համարձակությունը ունենա: Որ հրաժարականի այս հնարքը նախապես ծրագրված էր՝ վկայեց եւ այն փաստը, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն այդ հայտարարության ընթացքում անգամ չփոխեց իր դիրքը...

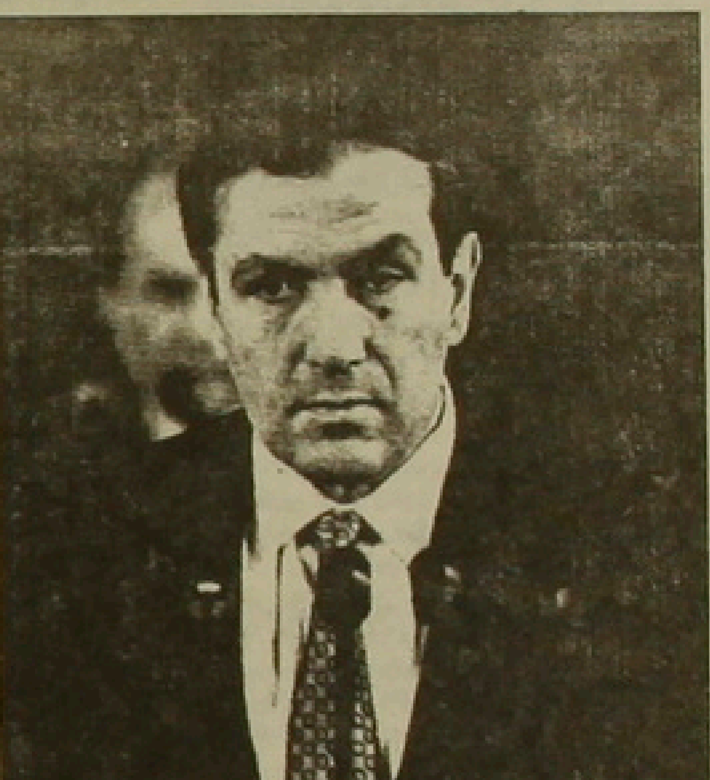

Ենթադրվում էր, թե կրկնական քվեարկության ժամանակ կհաջողվի հավաքել անհրաժեշտ չարաբաստիկ 131 ձայները եւ հրաժարականի հարցն այսպիսով «կլմննա-կերթա» (ի վերջո, այն անիրական էր, քանի որ հրաժարականը նախագահի, այլ ոչ Գերագույն խորհրդի վճռելու եւ իրավասությունների հարցն էր):

Սակայն քվեարկության արդյունքները (155 պատգամավորներից 121-ը ➡

Շարունակությունը՝ 8-րդ էջում

Լեռնային Ղարաբաղ: Ռմբակոծումները չեն թուլանում. նոր զոհեր եւ վիրավորներ

Ստեփանակերտում ապրիլի 27-ին տեղի ունեցած հրետակոծման պատճառով զոհվել է 14-ամյա մի աղջիկ, հայրը վիրավորվել է: Այդ մասին հաղորդեցին ինքնապաշտպանության հայկական ուժերի շտաբում:

Եւս չորս հոգի է վիրավորվել Հադրութ շրջկենտրոնի, Էդիլլու, Քոչբեկ եւ Հախուլլու գյուղերի հրետակոծման ժամանակ: Ռմբակոծվել են նաեւ Կարմիր շուկա, Հերհեր, Դրախտիկ, Շեխեր եւ Ղարաչինար գյուղերը: Զոհերի մասին տեղեկություններ չկան:

Ճշգրտված տվյալներով, ապրիլի 26-ին Ասկերանի շրջանի Դաշուշեն եւ Բալլուջա գյուղերի հրետակոծման ժամանակ զոհվել են չորս եւ վիրավորվել մեկ մարդ:

Մինչդեռ, Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը հաղորդեց, որ ապրիլի լույս 28-ի գիշերը եւ առավոտյան իբր հայերը հրետակոծել են Ֆիզուլի շրջկենտրոնը եւ Ջուվարլի գյուղը: Զոհվել են 2 հոգի եւ առնվազն 33-ը վիրավորվել:

Հրետակոծվել են նաեւ, ասում են նրանք, Հայաստանի հետ սահմանակից Ադրբեջանի Գետաբեկի եւ Ղազախի շրջանների գյուղերը: Ռմբակոծմանը մասնակցել են հինգ ուղղաթիռ: Զանգելանի շրջանի Սեյդլար գյուղի մոտակայքում, որը փաստորեն պաշարված է հայկական ուժերի կողմից, ապրիլի լույս 28-ի գիշերը մարտեր են տեղի ունեցել: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության տվյալներով, հայերին աջակցում էին 20 տանկ եւ զրահամեքենա:

Նախարարության հայտարարության համաձայն, ապրիլի լույս 27-ի գիշերը Զանգելանի շրջանի Ղազանչի գյուղի մոտ տեղի ունեցած մարտերի ժամանակ զոհվել են 38 հայ, խփվել մեկ ուղղաթիռ: Ադրբեջանական կողմից զոհեր չկան: ■

Հայաստան – Սիրիա. եւս մեկ քայլ համագործակցության ճանապարհին

Ապրիլի 27-ին ավարտվեց Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եռօրյա պաշտոնական այցը Սիրիայի Արաբական Հանրապետություն, որը նա գտնվում էր նախագահ Հաֆեզ Ասադի հրավերով: Դա թերեւս Հայաստանի նախագահի առաջին ուղեւորությունն էր, երբ նրան ուղեկցող պատվիրակության կազմում էին պետական նախարարներ Վիգեն Չիտեչյանը, արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը, արդյունաբերության, վառելիքի ու էներգետիկայի, մշակույթի նախարարները, Գերագույն խորհրդի պատգամավորներ, վարչությունների պետեր, թվով մոտ 30 հոգի:

Ապրիլի 25-ի երեկոյան տեղի ունեցավ նախագահներ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ Հաֆեզ Ասադի հանդիպումը, որին ներկա եղան նաեւ երկու կողմերի արտգործնախարարները: Հաջորդ օրը ապրիլի 25-ին երկու երկրների ղեկավարների գլխավորությամբ անցկացվեց բարձրաստիճան պատվիրակությունների բանակցություններ, որի ընթացքում ձեռք բերվեց համատեղ համագործակցության ծրագրի մշակման հանձնախումբ կազմելու համաձայնություն: Այնուհետեւ, Դամասկոսի Ժողովրդի պալատում մեծ ճաշկերույթ տրվեց Հայաստանի նախագահի ու հայկական պատվիրակության պատվին, որ երկու երկրների նախագահներն իրենց ելույթներում անդրադարձան հայ-սիրիական ավանդական կապերին: Ընդ որում, ի զարմանս ներկաների, Հայաստանի նախագահն իր ելույթը ընթերցեց արաբերեն:

Ինչպես տեղեկացանք նախագահի անձնակազմին մոտ կանգնած աղբյուրներից, այդ օրերին Սիրիայի հեռուստատեսության ու ռադիոյի հաղորդումները, ինչպես եւ մամուլը ➡

Շարունակությունը՝ 2-րդ էջում

Հայաստանի սահմաններում

Ինչպես հաղորդեցին Կրասնոսելսկի շրջանից, երեկ ադրբեջանական զինյալ խմբերի մեծ կուտակումներ են նկատվել Արծվաշենի շրջակայքում, որոնք էլ կրակի տակ են պահում գյուղամերձ վարելահողերն ու արոտավայրերը: Արծվաշենի գործկոմի նախագահը խնդրել է, որ գյուղի պաշտպանության համար պետական մակարդակով բավարար քանակությամբ զինամիջոցներ տրամադրեն: Երեկվանից մայրաքաղաքի հետ Արծվաշենը ուղիղ հեռախոսային կապ ունի:

Տաուշի շրջանում ադրբեջանցիների ճնշումը մասամբ թուլացել է: Ապրիլի 27-ի լույս 28-ի գիշերը կրակահերթ է արձակվել Այգեպար, Մովսես, Ներքին Կարմիրաղբյուր գյուղերի վրա: Ավերածություններ չկան: Ըստ նախնական պայմանավորվածության, երեկ պետք է տեղի ունենային բանակցություններ: Մյուս սահմանամերձ շրջաններում երեկ նկատվել է համեմատական հանգստություն: ■

Բալահովիտում վնասազերծումը շարունակվում է

Ինչպես հաղորդեց Հայաստանի կառավարության լրատվական ծառայությունը, Բալահովիտի 1 կիլոմետրանոց գոտում շարունակվում են վնասազերծման աշխատանքները: Նշված տարածքի 11 տեղամասերից երեքում դեռեւս չի ավարտվել վնասազերծումը, որի ավարտից հետո էլ կսկսվեն պահեստներում վերականգնման աշխատանքները: Ապրիլի 27-ին հավաքվել ու դուրս է տարվել 7 մեքենա, որից հինգում եղել են պայթունավտանգ նյութեր, իսկ երկուսում՝ մետաղի ջարդոն:

Ապրիլի 27-ին, ժամը 14-ին պայթեցվել է 2600 պայթունավտանգ միավոր, իսկ ընդամենը պայթեցվել է 26.232 միավոր զինամթերք: ■

Մրցակից մուջահեդները կռվում են Քաբուլի համար

Նաջիբուլլայի իշխանության անկումը խաղաղություն չբերեց Աֆղանստանին: Մազար-է-Շարիֆ եւ Ջաբալ-ուս-Սիրաժ քաղաքների, Բագրամ ավիաբազայի գրավումից հետո ըմբոստ մուջահեդ ռազմախմբերն իրենց զենքերն ուղղեցին իրար դեմ եւ չորրորդ օրն է արդեն կատաղի մարտեր են մղում մայրաքաղաք Քաբուլին առաջինը տիրելու համար:

Բազմաթիվ խմբավորումներից գլխավորներն են Ժամայիաթ իսլամի կազմավորումը, որի հրամանատարն է ազգությամբ տաջիկ Ահմադ Շահ Մասուդը եւ Հզբը իսլամի ջոկատները, որոնց հրամանատարն է Գյուլբեդդին Հեքմաթյարը: Այս վերջինի բանբերը, խոսելով ՄԱԿ-ի կողմից բանակցված ժամանակավոր կառավարության հաստատման ծրագրի մասին, այն որակեց «մահացած նորածին»:

Կողմերը չհանգեցին երեկ հաստատված զինադադարի նոր համաձայնությանը, մինչ կոալիցիոն կառավարության ներկայացուցիչները մերժեցին միջամտել: ■

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

Գործադուլների պատճառով հասարակական ծառայությունների մեծ մասը դադարեցվեցին Գերմանիայում, երբ կանցլեր Քոլը երդվեց պայքարել արհեստակցական միությունների աշխատավարձի բարձրացման պահանջների դեմ: Պետական սեկտորի արհեստակցական միությունները, որոնք զբաղեցնում են փոխադրամիջոցների եւ առողջապահության, աղբահավաքի եւ փոստային ծառայությունների ասպարեզներում, անցյալ շաբաթավերջում սկսել էին բողոքի երթեր կատարել:

Իսրայելն առաջարկեց Արեւմտյան ափի եւ Գազայի բնակիչներին իրավունք տալ տեղական քաղաքապետներ ընտրել, որն առաջին անգամն է 1975 թվից ի վեր: Իսրայելյան առաջարկը ներկայացվել էր Վաշինգտոնում սկսած արաբ-իսրայելյան բանակցությունների հինգերորդ փուլի նախօրեին: Իսկ սիրիական կառավարությունը արգելքներ դրեց իր երկրում ապրող 4.500 հրեա բնակիչների ճամփորդության վրա:

Իսրայելի կառավարության վերահսկող մարմինը բնակեցման նախարար Արիել Շարոնին մեղադրեց խորհրդային հրեաների համար նախատեսված բնակարանների շինարարության գծով անձեռնհասության մեջ: Շարոնն ասում է, թե մեղադրանքներն անհիմն են:

Սերբիան եւ Չեռնոգորիան հայտարարեցին փոքր Հարավսլավական պետության ստեղծման մասին, որը ընդգրկում է նախկին Հարավսլավիայի 6 հանրապետություններից մնացած մասը: Հայտարարության արարողությունը բոյկոտի ենթարկվեց Մ. Նահանգների եւ Եվրոպական համայնքության 12 երկրներից 11-ի կողմից: ■

digitised by A.R.A.R.@

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

Սիրիայի Արաբական Հանրապետություն

Սիրիան արաբական պետություն է, որին սահմանակից են Թուրքիան, Իրաքը, Հորդանանը, Իսրայելը, Լիբանանը եւ Միջերկրական ծովը: Բնակչության թիվը 1986 թ. տվյալներով 10 մլն 931 հազար է: 85 տոկոսը մահմեդականներ են, որից 70 տոկոսը սուննիներ, մնացածը՝ շիաներ, իսմայիլականներ, ալաուիներ եւ դրուզներ: Կան նաեւ քրիստոնյաներ: Փոքրամասնություններից են քրդերը (9 տոկոս), հայերը, սիրկասիաները, թուրքերը եւ այլն: Գյուղատնտեսական-արդյունաբերական երկիր է, կարեւոր տեղ է զբաղեցնում տրանսպորտի ոլորտը: Առեւտուր է անում հիմնականում Իրանի, Ռումինիայի, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի եւ նախկին Խ. Միության հետ: Դրամական միավորը սիրիական ֆունտն է: Կառավարման ձեւը հանրապետությունն է, նախագահը՝ Հաֆեզ էլ-Ասադը: Օրենսդիր մարմինը՝ Ժողովրդական ժողովը: Երկիրը բաժանված է 13 գավառների եւ 1 նահանգապետության: 1963-ից Սիրիայում ազդեցիկ քաղաքական դեր են խաղում ալաուիները, շնորհիվ բանակում եւ իշխող *Բաաս* կուսակցության մեջ ազդեցիկ դիրքերի: ■

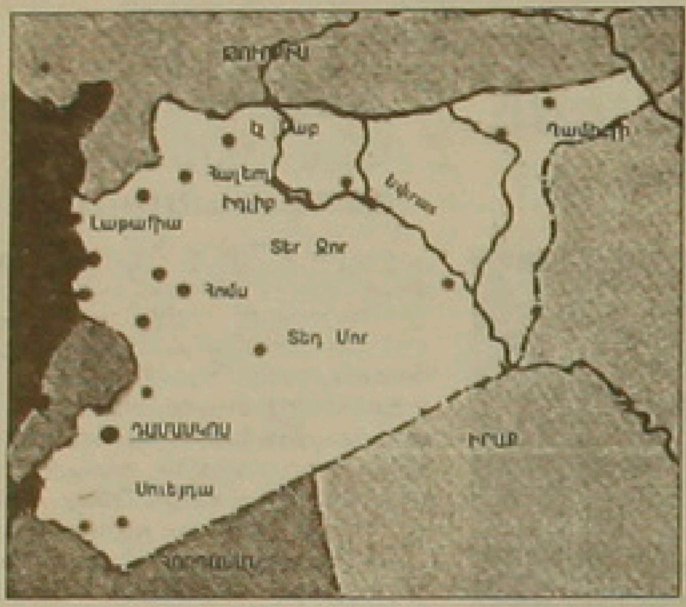

Դեպի արեւելք ճանապարհը բաց է...

Հանրապետության նախագահի այցը Սիրիա

Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի այցը Սիրիա նշանավորում է Հայաստանի քաղաքական ակտիվության սկիզբը Միջին Արեւելքում: Թեեւ արեւելյան քաղաքականությունը սկսվել էր մի փոքր ավելի վաղ՝ հանրապետության արտգործնախարարի պաշտոնական այցելություններով Լիբանան, Սիրիա, Եգիպտոս եւ Հորդանան, այնուամենայնիվ, պետության առաջին դեմքի պաշտոնական այցն է այն ելակետը, որից սկսվելու է Միջին Արեւելքում նորաստեղծ պետականության քաղաքականության հաջողությունների կամ ձախողումների հաշվարկը:

Առայժմ վաղ է որեւէ գնահատականներ տալ այս այցելությանը, սակայն, հաշվի առնելով վերջին երկու տարվա հանրապետության արտաքին քաղաքականության ձեւավորման ընդհանուր միտումը, կարելի է քննարկել Միջին Արեւելքում Հայաստանի քաղաքականության իրականացման ակնկալիքները: Նախ, կարեւոր ենք համարում անդրադառնալ այն սկզբունքային խնդրին, որն անհրաժեշտ առաջընթաց չունեցավ Արեւմուտքի հետ Հայաստանի քաղաքականության զարգացման գործում եւ դրանով իսկ պայմանավորեց այն խիստ համեստ արդյունքները, որոնք ձեռք բերվեցին երկամյա գործունեության ընթացքում: Խոսքը Հայաստանի արտաքին քաղաքականության ոչ պրոտոկոլային կողմի մասին է, որն իր մեջ պետք է ընդգրկի ամենօրյա ակտիվ աշխատանքը հանրապետության կենսական շահերի հետ առնչվող երկրներում. նախագահի եւ արտգործնախարարի պաշտոնական այցելություններին նախորդող նախապատրաստական փուլի կազմակերպումը, խորհրդակցական բնույթի տարբերական շփումները քաղաքական գործընկերների եւ երրորդ երկրների հետ, եւ, որ առավել վճռորոշ է արդյունավետ քաղաքականությունը ապահովելու գործում, միջազգային հարաբերությունների ոլորտում անհրաժեշտ քաղաքական նախաձեռնությունների համարձակ առաջադրումը: Սա այն նվազագույնն է, որի պարտաճանաչ ու իրազեկ կատարման դեպքում կարելի է ապահովել արտաքին քաղաքականության պրոտոկոլային կողմի արդյունավետությունը: Հանրապետության նախագահի կամ արտգործնախարարի պաշտոնական այցելությունները կոչված են ամրագրելու այն համաձայնությունները, որոնք ձեռք են բերվել համապատասխան մարմինների ամենօրյա աշխատանքի շնորհիվ, եւ ոչ թե նորօրյա ժամկետում փորձել գրոհով վերցնել միջպետական հարաբերությունների բարձունքները:

Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի հետ հարաբերություններից Հայաստանի ակնկալելիք սպասումները չարդարացան եւ արտաքին հարաբերություններով զբաղվող համապատասխան մարմինները պետք է լրջորեն խորհեն աշխատանքային պրոցեսի արմատական վերակառուցման մասին: Հակառակ դեպքում, հանրապետության արեւելյան քաղաքականությունը եւս կսահմանափակվի եթերային հաջողությունների պաշտոնական գովազդներով:

Ուզում եմ նաեւ չհամաձայնել Միջին Արեւելքի երկրների հետ Հայաստանի հարաբերությունների ձեւավորման ժամկետների երկարաձգումը արդարացնելու կոչված տարբնույթ փաստարկների հետ: Ժամանակի գործոնը խիստ կարեւոր դեր է խաղում նորաստեղծ պետականության քաղաքականության շարժունակությունն ու հրատապությունը ապահովելու գործում: Եթե նույնիսկ այսօր համաժամանակության գործոնը հնարավորություն չի տալիս ամբողջովին գիտակցելու քաղաքական շահաբաժինների այն կորուստները, որ կրեց Հայաստանն իր դանդաղաշարժության պատճառով, ապա ապագայում դրա հետեւանքները անպայմանորեն իրենց զգացնել են տալու:

Եւ վերջում, մեկ այլ կարեւոր խնդրի մասին: Հայաստանի գործունեությունը միջազգային ասպարեզում անլիարժեքության բարդույթի արտահայտման տպավորություն է ստեղծում: Մենք կարծես թե անհարմար ենք զգում խանգարելու միջազգային հանրության անդորրը եւ, հատկապես, «հայասիրության» ավանդույթներ ունեցող երկրների հանգստությունը: Հայաստանը չի կարող եւ չպետք է հանդես գա հավերժ կրտսերի դերում: Մեր բոլոր խնդիրները պայմանավորված են հենց իր միջազգային հանրության դարավոր արատներով եւ այդ խնդիրների լուծման պարագայում Հայաստանը ոչ թե հանդես խնդրողի, այլ լիիրավ հայցվորի դերում պետք է լինի: Արտաքին հարաբերություններով զբաղվող գերատեսչություններին մնում է միայն անհրաժեշտ մակարդակով պաշտպանել նրա իրավունքները միջազգային ատյաններում:

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՁԱՅՆ ԲԱՐԲԱՌՈՅ ՅԱՆԱՊԱՏԻ

Մեր բերքի նախորդ համարներից մեկում անդրադարձել էինք Զանգեզուրի եւ մասնավորապես Կապանի շրջանի ու Կապան քաղաքի բազմաթիվ խնդիրներին: Իհարկե, հույս չունեինք, թե մի հոդվածով բոլոր հարցերը լուծվելու են, եւ, ընդհանրապես, իրատեսությունն ունենք կարծելու, որ սոցիալ-տնտեսական եւ հատկապես ռազմական խնդիրները ոգեղեն կոչերով չէ, որ լուծվում են: Եւ ոգեղեն հայրենասիրության պակասը չէր, որ Կապանի վաշտի տղաներին ստիպում էր բռնամու 10 կրակոցին մեկով պատասխանել: Պատճառը շատ ավելի աշխարհիկ էր ու նյութական՝ զենքի ու զինամթերքի պակասը:

Երբ ապրիլի 9-ին եւ 10-ին Կապան քաղաքն ուժգին հրետակոծվում էր ադրբեջանական Աղբենդ եւ Ղազանչի գյուղերից, ու վաշտի տղաները պատասխան գործողությունների ծրագիր էին մշակում, արդեն ակնհայտ էր, որ պատերազմն այս շրջանում գնալով ընդլայնվելու է՝ ներառելով ավելի ու ավելի շատ ուժեր, տեխնիկա... Իսկ Կապանի վաշտի տղաները փամփուշտ անգամ չունեին ու լայնածավալ հարձակման դեպքում, իրենց իսկ խոստովանությամբ, կդիմանային ընդամենը կես ժամ:

1988 թվականից սկսած մինչեւ վերջերս Կապանը զարմանալիորեն ոչ մի անգամ չէր գնդակոծվում: Փոխարենը չէին գնդակոծվում նաեւ Զանգելանի շրջանի սահմանամերձ գյուղերը: Բայց արժե՞ր արդյոք բանավոր պայմանավորվածությունների կասկածելի փոխշահավետությանը ընդունել որպես ելակետ եւ Զանգեզուրի ամենամեծ քաղաքի ճակատագիրը հանձնել ադրբեջանական հրոսակախմբերի առկայությանը: Ո՞վ չգիտեր, որ մի օր պայթելու էր ու արկերի տարափի տեսքով թափվելու Կապանի գլխին:

Երբ խորհրդային բանակը դուրս էր գալիս Կապանից, վաշտի տղաներին հաջողվել էր վերցնել 8 զրահամեքենա: Բայց նրանցից հինգը չէին գործում ընդհանրապես, իսկ երեքը կանգնած էին յուղ չլինելու պատճառով: Իսկ ժողովրդի, եւ հատկապես պետականություն ունեցող ժողովրդի առաջին խնդիրն իր սահմանների պաշտպանությունը պիտի լինի: Ոգեղենության կոչերը, ինչքան էլ հայրենասեր լինենք, մեքենայի յուղ չեն դառնալու:

Ապրիլի 25-ին եւ 26-ին Կապան քաղաքի հրետակոծության հետեւանքով զոհվել է 17 մարդ, կան բազմաթիվ վիրավորներ: Շենքերի առաջին հարկերի խանութները դատարկվում են՝ անհրաժեշտության դեպքում այնտեղ բնակիչներին տեղավորելու համար: Շատ բնակիչներ արդեն այսօր պատսպարվել են նկուղներում: Իսկ տղամարդիկ, ինքնապաշտպանության շտաբի դիմաց հավաքված, զենք են պահանջում:

Ելույթ ունենալով Կապանի քաղաքային ռադիոհանգույցով՝ քաղաքի երեւելիներից մեկը՝ տրիկոտաժի ֆաբրիկայի տնօրեն Դերենիկ Մարգարյանը բնակիչներին կոչ է արել զենք եւ զինամթերք գնելու նպատակով հանգանակություններ կատարել:

Մնում է զարմանալ միայն, որ այնպիսի համընդհանուր խնդրով, ինչպիսին հայրենիքի պաշտպանությունն է, ստիպված են զբաղվել առանձին անհատներ: Եթե հնարավոր է ինչ-որ տեղից զենք եւ զինամթերք գնել, ինչո՞ւ պետությունը չի անում դա: Թե՞ այդ մարդիկ հենց պետությունից պիտի գնեն...

Ինչպես հաղորդեց Կապանի մեր սեփական թղթակից Անահիտ Մարտիրոսյանը, երեկվա դրությամբ իրավիճակը Կապանում եւ սահմանամերձ շրջաններում մնում է խիստ լարված: Սահմանի երկայնքով եւ հատկապես Կապանի մատույցներում ադրբեջանցիների կողմից նկատվում են ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի կուտակումներ: Ադրբեջանցիները հրկիզել են իրենց իսկ պատկանող Ղազանչի գյուղը, էվակուացրել են բնակիչներին եւ այդ բոլորը նկարահանել, ըստ երեւույթին նպատակ ունենալով մեկ անգամ եւս կրկնել Խոջալուի տխրահռչակ աչքակապությունը:

Եւ զարմանալի չէ, որ դրան անմիջապես հաջորդել է Ադրբեջանի նախագահի մամլո ծառայության հայտարարությունը, որտեղ ասված է, թե այդ իրադարձությունների հետեւանքների ամբողջ պատասխանատվությունն ընկնում է հայկական կողմի վրա:

Իսկ Կապանի շրջանի ճանապարհները գրեթե չեն գործում, սահմանամերձ գյուղերը կտրված են կենտրոնից: Վառելիքի եւ զինամթերքի խիստ պակաս կա: Եւ ցավալի է, որ միայն վերջին իրադարձություններից հետո են Կապան ուղարկվել զինվորական մասնագետներ, որոնք պետք է կազմակերպեն շրջանի պաշտպանությունը:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

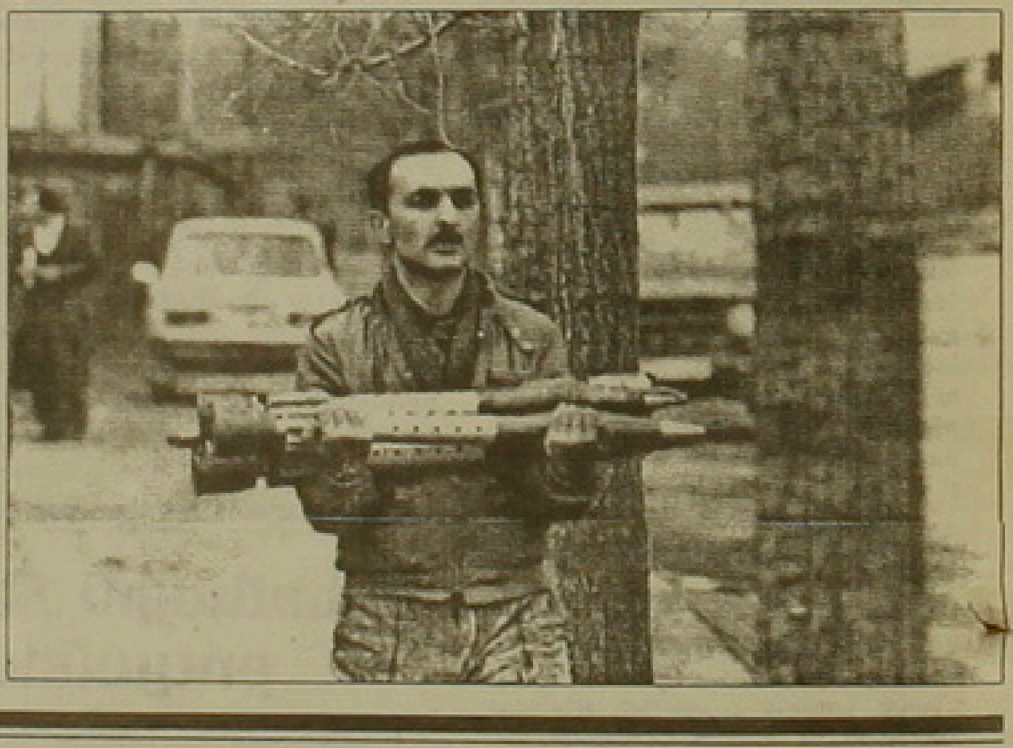

➡ սկիզբը 1-ին էջում

Հայաստան - Սիրիա...

հեղեղված էր Հայաստանի նախագահի այցը լուսաբանող ռեպորտաժներով ու հոդվածներով: Նախագահի վերը նշված ելույթը ցուցադրվել է ոչ միայն Սիրիայի, այլեւ Հորդանանի ու Եգիպտոսի հեռուստատեսությամբ, մի քանի անգամ կրկնվել ռադիոյով իսկ այցի լուսաբանությանն իրենց առաջին երեք էջերն են տրամադրել ամենահեղինակավոր «Թըշրին» եւ «Ալ-Սաուրա» օրաթերթերը:

Դամասկոսում նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը ծաղկեպսակ դրեց Անհայտ նահատակների հուշարձանին, եղավ Օմայան մեծ մզկիթում, Հայոց պատրիարքարանում, ուր ելույթ ունեցավ եկեղեցու բակում կազմակերպված հանդիսավոր հավաքում:

Նույն օրը երեկոյան Հայաստանի նախագահը Հաֆեզ Ասադի տրամադրած հատուկ ինքնաթիռով, իսկ պատվիրակության մյուս անդամները Հայաստանից եկած օդանավով ժամանեցին Հալեպ: Օդակայանից մինչեւ քաղաքի կենտրոն ողջ հալեպահայությունը եռագույն դրոշներով, Ասադի ու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի դիմանկարներով դիմավորեցին Հայաստանից ժամանած բարձրաստիճան հյուրին: Հալեպի նահանգապետ Մահմուդ Մաուալդիի հետ հանդիպումից հետո նախագահը եղավ Հալեպի այն տանը, ուր ծնվել էր, արժանացավ տանտերերի ջերմ ընդունելությանը, այնուհետեւ ուղեւորվեց քաղաքի տեսարժան վայրեր, այցելեց Կարեն Եփփե ճեմարան, ուր հալեպահայ տարբեր միությունների ու կազմակերպությունների ներկայացուցիչների բազմամարդ հավաքում ելույթ ունեցավ, նշելով, որ ով էլ լիներ Հայաստանի նախագահը, իր կարծիքով կըրկին կարժանանար նման ընդունելության:

Ցավոք, մենք չկարողացանք նախագահի պատարագից պարզել, թե կոնկրետ ինչ հարցեր են քննարկվել բանակցությունների ընթացքում, բայց փոխարենը, պատվիրակության անդամներ, ՀՌԱԿ ներկայացուցիչներ, Գերագույն խորհրդի պատգամավորներ Մելս Սահակյանն ու Վարազդատ Ավոյանը նշեցին, որ այցի ընթացքում մեծ կարեւորություն տրվեց դեսպանատների բացմանը, կարեւորվեց հայ-սիրիական հարաբերությունների նշանակությունը երկու երկրների ժողովուրդների համար, իսկ հայ պատգամավորների եւ Սիրիայի Մեջլիսի նախագահ Աբդել Կադեր Կադդուրայի հետ հանդիպման ժամանակ ծանոթացան Սիրիայի խորհրդարանի աշխատանքներին: Հայ պատգամավորները մեծ նշանակություն տվեցին նաեւ Թեքեյան մշակութային միության, այլ ակումբների ու կազմակերպությունների հետ հանդիպումներին, որոնց ընթացքում սիրիահայերը գոհունակություն են հայտնել իրենց ընձեռնված պայմաններից, իսկ Հայաստանի հետ կապերի հարցում դժկամություն են հայտնել լրատվական սովից: Միեւնույն ժամանակ, փոխադարձ համագործակցության պայմանագիր է ստորագրվել սիրիական Սանա գործակալության տնօրեն Ֆայեզ Ասեդի եւ Արմենպրեսի տնօրեն Գեւորգ Հովհաննիսյանի միջեւ: Ցավոք, չի կայացել Մեջլիսի պատգամավորների հանդիպումը հայ պատգամավորների հետ եւ Հայաստանի մամլային վարչության պետը այդպես էլ չի հանդիպել Սիրիայի իր պաշտոնակցին:

Այսպիսով, ինչպես իր վերադարձի գիշերը օդակայանում հայտարարեց հանրապետության նախագահը, այցը կարելի է գնահատել խիստ գործնական ու արդյունավետ:

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Ադրբեջանցիները մեկնեցին Կոպենհագեն

Ապրիլի 27-ին Կոպենհագեն է մեկնել Ադրբեջանի պաշտոնական պատվիրակությունը, որը պետք է մասնակցի Անդրկովկասում անվտանգության եւ համագործակցության հարցերով սեմինարի աշխատանքին: Սեմինարը կազմակերպել է Դանիայի մարդու իրավունքների կենտրոնը: Ինչպես ասաց «Թուրան» գործակալության թղթակցին պատվիրակության անդամ Նաջաֆ Նաջաֆովը, «հանդիպման արդյունքները կկրեն հանձնարարական բնույթ: Այնուամենայնիվ, Եվրոպայում մեր շրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունների մասին որոշակի կարծիք ստեղծելը ունի սկզբունքորեն կարեւոր նշանակություն, քանզի այն անմիջական ազդեցություն է ունենում այդ պետությունների արտաքին քաղաքականության վրա»: ■

Նախագահության յոթ թեկնածու

Ապրիլի 27-ի դրությամբ Ադրբեջանում նախագահական աթոռի համար պայքարը կշարունակեն Ադրբեջանի Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ, ստեղծագործական ակադեմիայի ռեկտոր Նիզամի Սուլեյմանովը, Ադրբեջանի խորհրդարանի նախագահ Յաղուբ Մամեդովը, ժողովրդական դեմոկրատական խմբի ներկայացուցիչ Ռաֆիկ Աբդուլլաեւը, Ազգային անկախության կուսակցության նախագահ Էթիբար Մամեդովը, Ադրբեջանի ժողճակատի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը, Գերագույն խորհրդի փոխնախագահ Թամերլան Կարաեւը եւ Դեմոկրատական բարեփոխումների շարժման ներկայացուցիչ Իլյաս Իսմայիլովը: Թեկնածուների գրանցումը ավարտվել է: Ապրիլի 27-ից մինչեւ հունիսի 6-ը նրանք կարող են անցկացնել պաշտոնական նախընտրական արշավ եւ ընտրողների հետ հանդիպումներ ունենալ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Հարկային տեսչությունը կդառնա՞ երկրորդ ՊԱԿ

Արդեն հարկային տեսչության պետ Յուսիկ Յարությունյանի հետ հարցազրույցն ավելի հեշտությամբ հաջողվեց, քան պետական անվտանգության կոմիտեի նախկին նախագահ Յուսիկ Յարությունյանի հետ էր ժամանակին հաջողվել: Այս անգամ այլեւս որեւէ մեկի հետ պետք չէր համաձայնեցնել հարցերը, շրջափվող թեմաները, թույլատրելին ու անթույլատրելին կանխորոշված ու սահմանազատված չէր:

Սակայն պաշտոնների փոփոխությամբ պայմանավորված միայն այս տարբերությունը չէր ակնառու: Նախկին կիսամութ աշխատասենյակի փոխարեն՝ մի լուսավոր սենյակ, որն, ի դեպ, ավելի աղքատիկ է կահավորված եւ անգամ դռան մոտ ցուցանակ չկա: Բայց այս ամենը ժամանակավոր է: Պետության շենքում հարկային տեսչությունն ընդամենը կենվոր է, չնայած ոչ ոք չգիտե, թե ինքան ժամանակով:

– Նախ, ինչպե՞ս կբացատրեիք կատարված փոփոխությունները: ՆԳՆ նախկին նախարար Վալերի Պողոսյանին, որի անվան շուրջ լուրեր էին պտտվում, թե գլխավորելու է հարկային տեսչությունը, նշանակեցին անվտանգության վարչության պետ: Ձեզ այդ պաշտոնից տեղափոխեցին այստեղ: Պիտի ազատվեր ներքին գործերի նախարարի աթո՞ռը, թե՞ կադրային այդ սրընթաց փոփոխությունները այլ հիմնավորում ունեն:

– Չեմ կարող մեկնաբանել մյուս նշանակումները: Իմ նշանակումը հիմնավորեցին այսպես. հարկավոր է կազմակերպել հանրապետության համար այս խիստ կարեւոր աշխատանքը: Հաշվի առնվեց իմ փորձը, որ ձեռք էի բերել արդյունաբերության, ներքին գործերի, անվտանգության համակարգում աշխատած տարիներիս:

– Իսկ հարկային գործի հետ որեւէ առնչություն ունեցե՞լ էիք:

– Ոչ մի: Բայց տվյալ դեպքում, ըստ երեւույթին, կարեւորվել է օպերատիվ աշխատանքի իմ փորձը: Հավանաբար, եղած հնարավորությունները բացահայտելու համար այստեղ էլ նույն աշխատանքի կարիքն է զգացվում: Գաղտնիք չէ, որ ամենադժվար ձեռք բերվող տեղեկությունները վերաբերում են մարդկանց ֆինանսական դրությանը: Այս ոլորտում հայտնի են զանազան մեքենայություններ, փողերի այսպես կոչված «լվացումը» եւ այլն:

– Այս ամենն արդեն առկա՞ է Հայաստանում:

– Դեռ պարզունակ եղանակներով, բայց արդեն գոյություն ունի: Իհարկե, իրավաբանական տեսակետից պետք էր պատասխանել, որ հավանաբա՛ր գոյություն ունի: Ավելի ստույգ կասենք, երբ բացված քրեական գործեր կլինեն: Ֆինանսների բնագավառում մեր ժողովրդին միայն հրեաներն են նման ու դժվարանում եմ ասել, թե ո՞ր մեկն է ավելի ճարպիկ: Առեւտրի ոլորտում անսահմանափակ են մեր հնարավորությունները ու ներուժը: Ու թաքցնելու, զանազան խորամանկությունների առումով էլ ենք մենք անգերազանցելի: Հիմա, օրինակ, մեզ մոտ խիստ տարածված են ոչ կանխիկ դրամները կանխիկ դարձնելու տարբեր միջոցները: Ժամանակին 1989-90 թվականներին պետական գումարները տարբեր ճանապարհներով փոխանցում էին այսպես կոչված «պաշտպանության հիմնադրամներին», իսկ իրականում որոշ անհատների գրպանները: Պատճառն այն էր, որ անիշխանության պայմաններում այդ հաշիվները չէին վերահսկվում եւ ով ինչպես ցանկանում էր, տնօրինում էր դրանք: Հասցեներ չեմ ուզում տալ, բայց կարելի է ասել, որ Հայաստանի կեսից ավելի շրջաններում նման մեքենայություններ արվել են:

Սա մեր խնդիրն է՝ եկամուտների թաքցման մեխանիզմների վերաբերյալ տեղեկությունների հայթայթումը: Միայն հաշվապահական փաստաթղթերով ստուգումները խիստ դժվար են: Այս նպատակով քաղաքակիրթ շատ երկրներ դիմում են օպերատիվ ծառայությունների օգնությանը: Օրինակ, Իտալիան ֆինանսական գվարդիա ունի՝ զինված կազմակերպություն, որը 90 տոկոսով զբաղվում է հարկային խնդիրներով, նաեւ մաքսային եւ այլ հարցերով: ԱՄՆ-ում նախագահի պաշտպանությունն իրականացնում է հարկային տեսչության հատուկ ծառայությունը, այլ ոչ թե ՀՖԲ-ն կամ ԿՀՎ-ն:

– Մի վերջին հարց էլ՝ կապված ձեր նախկին աշխատանքի հետ...

– ՊԱԿ-ից գնացի էլ, չազատվեցի՞...

– Արդյոք այնտեղ Ձեր ձեռք բերած տեղեկությունը օգնո՞ւմ է այս նոր աշխատանքում, թե՞ ոչ:

– Տեղեկությունը անիմաստ է, եթե ժամանակավրեպ է ու հնացած: Այս 2-3 ամիսների ընթացքում այնքան որակական փոփոխություններ են կատարվել, որ իմ ունեցած տեղեկությունը, ըստ երեւույթին, արժեզրկված է:

– Այժմ հարկային տեսչության վերաբերյալ: Այն համալրվեց հիմնականում ԲԽՍՍ-ի եւ ֆինբաժինների նախկին աշխատակիցներից: Հանրահայտ է նրանց արատավոր գործելակերպը: Վտանգ չե՞ք տեսնում, որ նորաստեղծ տեսչությունում այդ կադրերը նախկին ձեւով կգործեն:

– Կիսում եմ ձեր մտավախությունը: Բայց սա՛ է մեր հանրապետության կադրերն ու բարքերը: Ի՞նչ է, ֆինանսականից զատ այլ բնագավառներում չկա՞ր կաշառակերություն: Բացառությունը ՊԱԿ-ի համակարգն էր, այն էլ գոյություն ունեցող դաժան, վիճակային մեթոդների շնորհիվ, երբ ամենաչնչին զանցանքի համար քրեական պատասխանատվության էին ենթարկվում, պատժվում, հեռացվում:

– Այդ մեթոդները տեղափոխելո՞ւ եք այստեղ:

– Դրա համար չեմ ասում, այլ որպեսզի պատկերացնեք, թե ինչի շնորհիվ ՊԱԿ-ը մաքուր մնաց: Մնացած բոլոր կազմակերպություններում անհնար են այդ տասնապատիկ ստուգումները, ընտրության այդպիսի համակարգը: Ընդ որում, տարեկան հազիվ 50-60 մարդ էինք ՊԱԿ ընդունում: Իսկ հարկային ամբողջ գերատեսչությունում այժմ շուրջ 1600 հոգի կա:

– Բայց այստեղ էլ կարծեմ ստուգման՝ ատեստացիայի պես մի բան անցկացվեց:

– Ֆինանսների նախարարության հարկային տեսչությունից ոչ այնքան մաքուր ու կարգին ժառանգություն էինք ստացել: Առաջին իսկ օրվանից ծագեց ատեստավորման անհրաժեշտությունը: Ընդ որում, պիտի արագ գործեինք, քանի որ տնտեսությունը կաթվածահար վիճակում էր: Կարող էր երկու մոտեցում լինել՝ ազատել բոլորին, մաքրել, քանդել մինչեւ հիմքերը եւ հետո... ոչ ոք չէր մնա: Ո՞ւմ բերեինք, ի՞նչ երաշխիք, որ նոր կադրերն էլ նույն կերպ չէին աշխատի: Ցավոք սրտի, այս տեսչության շուրջ իրարանցում կա: Նույնիսկ աշխատանք ու դիրք ունեցողներն են ցանկանում այստեղ տեղափոխվել, ու դա ինձ վախեցնում է:

Մենք այլ մոտեցում ցուցաբերեցինք: Փորձեցինք միայն նրանցից ազատվել, ովքեր իրենց «մաքրությամբ», մակարդակի ու կազմակերպչական ունակություններով իրոք կխանգարեին մեզ (մոտ 18 տոկոսը չեն ատեստավորվել): Ընդհանրապես կեսից պակասն է (45 տոկոսը) ատեստավորվել, մնացածներին պայմանական մեկ տարի է տրված, որպեսզի ապացուցեն, թե ինչի են ընդունակ: Սրանցից կարելի էր ազատվել, բայց չարեցինք, որովհետեւ հույս չունեինք, թե կգտնենք համարժեք մասնագետ փոխարինողներ:

– Հիշատակեցիք տնտեսության կաթվածահար վիճակը: Դրան ավելացնենք նաեւ տնտեսական օրենքների բացակայությունը, սեփականաշնորհման խուռներամ ընթացքը, անցումային շրջանին բնորոշ հատկանիշները եւ այլն: Այս պայմաններում նորաստեղծ տեսչությանը լայն լիազորություններ տրվեցին: Արդյոք կարգավորող մեխանիզմների բացակայությամբ այս համակարգն անխափան ու թույլատրելի սահմաններո՞ւմ կգործի:

– Ի՞նչ լայն լիազորություններ: Նույնն են, ինչ ամբողջ աշխարհում սահմանված են այս ծառայության համար: Եթե չկա օրենսդրական հիմք, չպիտի՞ ունենանք օպերատիվ ծառայություն, որը կօգնի եկամուտների թաքցման վերաբերյալ տեղեկություններ հայթայթել: Բոլորս գիտենք, որ բազմաթիվ են գրեթե ընդհատակյա գործող խմբերը, մարդիկ, որոնք անազնիվ ճանապարհներով գումարներ են վաստակել ու ստեղծել կոոպերատիվներ, ձեռնարկություններ եւ այլն: Հարկային սովորական տեսուչը նման տեղեր ոտք դնել չի կարողանա, եթե ինչ-ինչ լիազորություններ չունենա: Դեպքեր եղել են՝ տեսուչի դիմաց ավտոմատը սեղանին են դրել. «Դե՛, ստուգիր, տեսնենք, ինչ ես ստուգում»... Նման տեղեր, որտեղ կարող են բարդություններ առաջանալ, ուղարկում ենք՝ օպերատիվ ծառայության աշխատակիցներին: 50-60 հոգիանոց մի խումբ է, որի մեծամասնությունն աշխատել է իրավապահ մարմիններում ու նման կարգի մարդկանց հետ աշխատելու փորձ ունեն, հանկարծակիի չեն գա...

Ու 5 ամսվա ընթացքում օպերատիվ ծառայությունը շուրջ 26 միլիոնի թաքնված գումարներ են հայտնաբերել: Չի կարելի ասել, թե շա՜տ-շատ է, բայց երբ հաշվի առնենք, որ նրանք մինչեւ հիմա չեն կազմավորվել...

– Զրույցի ընթացքում ձեր բերած օրինակները վերաբերում էին զարգացած երկրներին՝ Ֆրանսիա, Իտալիա, ԱՄՆ: Անտարակույս, մերն ու նրանցը տնտեսական տարբեր իրավիճակներ են: Չե՞ք կարծում, որ հարկային խիստ քաղաքականությունը կխոչընդոտի Հայաստանում տնտեսության խթանմանը:

– Մենք ուսումնասիրել ենք այլ երկրների ոչ միայն ներկայիս հարկային քաղաքականությունը, այլեւ զարգացումը նաեւ: Բազմաթիվ օրինաչափություններ են նկատվում: Ճգնաժամերի, նախապատերազմական կամ պատերազմական տարիներին հարկային քաղաքականությունն ավելի է խստանում: Հասկանալի է պատճառը՝ պետությանը լրացուցիչ գումարներ են անհրաժեշտ: Այժմ մենք եւ՛ ճգնաժամային վիճակում ենք, եւ՛ պատերազմական. գումարենք դրանց եւ՛ շրջափակումները, եւ՛... եւ՛...

Ցավոք սրտի, իմանալով անգամ, որ հարկային բարձր սանդղակները

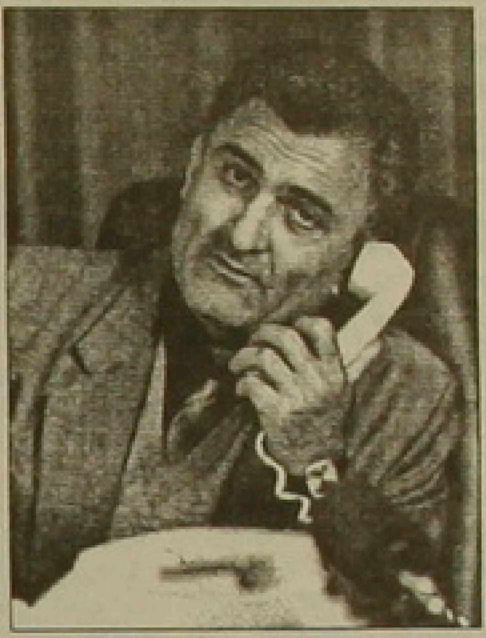

չեն նպաստում տնտեսության արագ զարգացմանը, այլ ելք չենք տեսնում, չկա: Պետական գանձարանը դատարկ է...

– Իսկ տեսչության ստեղծման օրվանից հարկերի միջոցով ինչքա՞ն գումար է մուծվել պետությանը:

– Առաջին եռամսյակի ընթացքում մոտ 900 միլիոն ռուբլի:

– Ըստ իս, այս ցուցանիշը չափազանց փոքր է ենթադրվող այն գումարների համեմատությամբ, որոնք հարկային խիստ քաղաքականության հետեւանքով մեր գործարարները նախընտրում են Հայաստանից դուրս տանել:

– Ի՞նչն եք հարկային խիստ քաղաքականություն անվանում: Քաղաքակիրթ աշխարհում գոյություն ունեցող հարկատեսակների ընդամենը 60 տոկոսն է առայժմ Հայաստանում մտցված:

– Ուրեմն, ինչո՞վ եք պայմանավորում, որ Հայաստանից ներդրումներ են կատարվում նախկին Խորհրդային Միության հանրապետություններում, նախկին սոցերկրներում, արտասահմանում:

– Տնտեսական անկայուն վիճակով եւ օրենքների բացակայությամբ:

Խորհրդա-ամերիկյան նախկին համատեղ ձեռնարկության մի մասնաճյուղ կա, որի «աշխատավայրը» «Դվին» հյուրանոցում է: Փորձեցինք հարկային օղակ գցել դրանց վզին ու պարզվեց, որ իրավունք չունենք, որովհետեւ այդպիսի ձեռնարկություն իրավական տեսակետից գոյություն չունի: Հայաստանում գրանցված չէ ու հարկ վճարել հնարավոր չէ: Դատախազություն ենք դիմել, որպեսզի պարզեն, թե հապա ինչո՞ւ են նրանք այստեղ գործունեություն ծավալել, հօգուտ ո՞ւմ են գործում եւ ինչո՞ւ է այդ կանխիկ դրամը Հայաստանից հոսում չգիտես ուր (ունեցածս տվյալներով՝ Մոսկվա): Ո՞վ է պատասխան տալու այն մարդկանց, ովքեր «Լրաբերի» գովազդներին հավատալով՝ իրենց գումարները այս ժամանակակից Օստապ Բենդերներին հանձնեցին՝ իբր արժեզրկումից փրկելու համար...

– Չկա դրամը՝ արժեզրկման վտանգն էլ չկա:

– Նմանօրինակ տասնյակ դեպքեր կարող եմ թվել: Երբ չկան օրենքներ, խաղի կանոններ՝ ով ինչ ձեւով ուզում՝ խաղում է: Այս պայմաններում հարկային տեսչության համար գործելը սարսափելի դժվար է: Առավել եւս, որ ոչ փորձ ունենք, ոչ էլ գոնե տեխնիկական հնարավորություններ: Օրենսդրական բազայի նվազագույնն արդեն կա: Մի 5-6 փաստաթղթեր էլ Գերագույն խորհրդում հերթի են դրված: Ինչքան արագ ընդունվեն, այնքան շուտ կաշխատենք օրենքի սահմաններում: Բայց այսօրվա դրությամբ նույնիսկ հարկային տեսչության վերաբերյալ օրենք չկա...

– Եթե ընդունվեն բոլոր օրենքները, ստեղծվեն համապատասխան պայմաններ, հնարավո՞ր է, որ մեզ մոտ էլ հարկային տեսչությունը դառնա ամենազորեղ ծառայությունը:

– Կուզենայի, որ մեր հիմնական աշխատանքը միայն թաքցված գումարներ գտնելը չլիներ: Լավ կլիներ, եթե բացատրական, կանխարգելիչ աշխատանքի շնորհիվ առանձին սեփականաշնորհողից մինչեւ խոշոր ձեռնարկատերերը հստակ գիտակցեին իրենց պարտականությունները ու դրանց իմաստն ու նշանակությունը անկախ Հայաստանի համար: Եթե ավելի խիստ արտահայտվեմ, այն մարդիկ, ովքեր փորձում են թաքցնել իրենց եկամուտները՝ խաղում են ազգի ճակատագրի հետ, որն այսօր մեծապես կախված է ֆինանսական հնարավորություններից:

Իսկ վտանգ, որ հարկային տեսչությունը կգործի իրավապահ մարմիններին համահավասար, չկա ու ոչ էլ կա դրա կարիքը...

Հարցազրույցը վարեց
ԱՆՆԱ ԽՈՒՐՇՈՒԴՅԱՆԸ

Աշխատանքի բորսան թեթեւացնում է գործազուրկի հոգսերը

Տասնյակ տարիներ այս երկրում ժխտվել է, թե գործազուրկ կա, թե դրանք լոկ Արեւմուտքի ծնունդ են: Սակայն այսօր անպատրաստ եւ շփոթ կանգնել ենք այդ փաստի առաջ: Այդ խնդիրը լուծելուն է ծառայում «Բնակչության զբաղվածության մասին» ՀՀ օրենքը, որը թույլ է տալիս գործել զբաղվածության ծառայություններին եւ ինչ-որ կերպ սոցիալական պաշտպանության տակ է առնում գործազուրկներին: Մեր թղթակիցը հանդիպեց Սեւանի շրջանի բնակչության զբաղվածության նորաստեղծ կենտրոնի (աշխատանքի բորսա) տնօրեն պարոն Միր Աղամյանին եւ խնդրեց պատասխանել մի քանի հարցերի:

– Ե՞րբ է կազմավորվել կենտրոնը եւ ի՞նչ նպատակներով:

– Կենտրոնը գործում է 1992 թ. մարտի սկզբից: Մենք առաջնորդվում ենք ՀՀ Գերագույն խորհրդի կողմից ընդունած «Բնակչության զբաղվածության մասին օրենքով», շատ շուտով շրջանի գործազուրկներին վճարելու ենք նպաստներ եւ ապահովելու նյութապես: Ի դեպ, նպաստների վճարումների համակարգում գոյություն ունեն տարբերություններ: Առավելությունից օգտվում են այն քաղաքացիները, որոնք պետական հիմնարկների լուծարման կամ աշխատատեղերի կրճատման պատճառով ձեռք են բերել գործազուրկի կարգավիճակ եւ ազատման օրից ոչ ուշ, քան մեկ ամսվա ընթացքում գտնվում են հաշվառման մեջ՝ մեր ծառայությունում: Նպաստի ժամկետը 32 շաբաթ է, իսկ առանձին դեպքերում նաեւ 40: Ընդ որում, առաջին 8 շաբաթվա համար վճարվում է նախկին աշխատատեղի աշխատավարձի 75 տոկոսի չափով: Վճարման այլ ժամկետ է նախատեսված աշխատանքից սեփական ցանկությամբ կամ աշխատանքային կարգապահության խախտման համար ազատվածների, ինչպես նաեւ առաջին անգամ աշխատանք փնտրող քաղաքացիների համար: Այն կազմում է 12 շաբաթ: Մնացած դեպքերում կատարվում է հանրապետության նվազագույն աշխատավարձի 364 ռուբլու չափով վճարում:

Ասեմ նաեւ, որ մեր ծառայությունը լրացուցիչ երաշխիքներ է ապահովում աշխատանքի տեղավորման գործում դժվարություններ կրող եւ աշխատանքի շուկայում հավասար մրցակցության անընդունակ բնակչության հետեւյալ խմբերին. անչափահաս երեխա խնամող միայնակ ծնողին, մինչեւ 14 տարեկան 3 եւ ավելի երեխաներ ունեցող ծնողներից մեկին, հաշմանդամներին եւ անաշխատունակ հաշմանդամ ունեցող քաղաքացիներին:

– Որտեղի՞ց են գոյանում աշխատանքի բորսայի դրամական միջոցները եւ ի՞նչ աջակցության եք արժանանում տեղական խորհուրդների կողմից:

– Զբաղվածության ֆոնդը ձեւավորվում է գործատուների պարտադիր եւ լրացուցիչ հատկացումներից, հասարակական կազմակերպությունների եւ քաղաքացիների կամավոր մուծումներից, զբաղվածության ֆոնդի ինքնուրույն ֆինանսատնտեսական գործունեության շնորհիվ ձեռք բերված գումարներից եւ այլ մուտքերից: Իսկ ինչ վերաբերում է քաղաքային եւ շրջանային խորհուրդներին, ապա մենք մեր գոհունակությունն ենք արտահայտում նրանց կողմից ցույց տրված վերաբերմունքի համար:

– Որքա՞ն են Սեւանի շրջանում աշխատանք փնտրող աշխատունակ քաղաքացիները:

– Գործազուրկների թվի մասին ստույգ պատասխան տալ չեմ կարող, որովհետեւ հաշվառումը նոր ենք սկսել: Բայց պետք է ասեմ, որ գնալով՝ գործազուրկների քանակը մեծանալու է: Դրա համար էլ մեր ծառայությունը պետք է անի ամեն ինչ՝ փաստի առաջ կանգնած մարդկանց այսօրվա թիվ մեկ խնդիրը լուծելու համար:

Հարցազրույցը վարեց
ՎԻԳԵՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

«Լրագրությունն ավելի շատ կոչում է, քան արհեստ»

Դավիթ Զենյանը Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Վաշինգտոնի լրատվության գրասենյակի տնօրենն է:

Ծնվել է Բեյրութում, երկրորդական եւ համալսարանական կրթությունն ստացել Բեյրութի համալսարաններում, Լիբանանում մասնագիտացել Միջին Արեւելքի պատմության եւ անգլիական գրականության ասպարեզներում: Երկրորդ մասնագիտությունը լրագրությունն է, որ ամբողջացրել է Լոնդոնում: Լրագրության ասպարեզ է մտել 1965-ից՝ աշխատելով «Յունայթեդ պրես ինթերնեշընըլ»-ի (UPI) Բեյրութի գրասենյակում: 1965-89թթ. աշխատել է իբրեւ Լիբանանի թղթակից, Միջին Արեւելքի թղթակից, ընդհանուր Միջին Արեւելքի պատասխանատու թղթակից, Կիպրոսի գրասենյակի պատասխանատու, եւ, վերջապես, Վաշինգտոնի «Յունայթեդ պրեսի» մայր գրասենյակում՝ որպես խմբագիր միջինարեւելյան հարցերով: Երկու տարի աշխատելուց հետո, 1989 թ. նոյեմբերին հրաժարվել է այդ հեռանկարային աշխատանքից՝ Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության լրատվության Վաշինգտոնի գրասենյակը հիմնելու համար: «23-24 տարի օտարներին սպասարկելուց հետո ավելի կարեւոր համարեցի այս ճգնաժամային իրավիճակում հայրենիքի խնդիրները, դժվարությունները լուսաբանել: Ամեն հայ իր մասնագիտությամբ որոշ չափով պետք է օգտակար լինի այս դժվար օրերին՝ ոմանք ֆինանսական ներդրումներով, ոմանք գիտական, բարոյական ներդրումներով», ասում է Զենյանը: Ինչպես արդեն հայտնել էինք, պրն. Զենյանը գործնական այցով գտնվում էր Հայաստանում եւ այցելեց մեր խմբագրություն: Հետաքրքրական մի գիծ. մեր կողմից տրված ընդհանուր բնույթի հարցերը նա անընդհատ բերում էր դեպի հայկական շրջանակ:

- Դուք երկար տարիների փորձառու լրագրող եք, եւ մեր այսօրվա զրույցը պետք է վերաբերի լրագրությանը: Ինչ խնդիրներ է իր առաջ դրել ձեր գրասենյակը:

- Գրասենյակը հիմնվել է 2,5 տարի առաջ եւ հետամնդում է տարբեր նպատակներ. Հայաստանին աշխարհի իրավիճակին ծանոթացնել, եւ, որ այսօր ավելի է շեշտվում, Հայ Դատը եւ հայ իրականության խնդիրները օտար մամուլին ներկայացնել եւ ստեղծել կացություն՝ օտար մամուլը սիրաշահելու, ի նպաստ մեզ ուղղելու համար: Արագ լրատվության միջոցների եւ որոշ քաղաքական տակտիկայի իմացության անհրաժեշտություն կա, որպեսզի կարողանանք օտարազգի թղթակիցներին ավելի հաճախակի այստեղ բերել եւ չթողնենք, որ նրանց մոտ միակողմանի հայացք ձեւավորվի: Սա մեր գրասենյակի ընդհանուր աշխատանքներից մեկն է:

- Ձեր կարծիքով, որո՞նք են լավ թերթի չափանիշները Միացյալ Նահանգներում:

- Անգլերենում բնորոշվում է մի բառով՝ վարկավոր: Այս կամ այն նյութի շուրջ արտահայտած գաղափարը պետք է վարկ ունենա, այսինքն եթե որեւէ նյութի հանդեպ իր ունեցած կեցվածքը հաջորդ օրը փաստվի, որ կեղծ է, կամ սխալներով լի, թերթի արժեքը ամբողջովին կընկնի: Թերթի տված լուրերը, հոդվածները պետք է հավաստի լինեն, հիմնավորված, ծանրակշիռ: Այսպիսի թերթեր են ԱՄՆ-ում «Վաշինգտոն պոստ»-ը, «Նյու Յորք թայմզ»-ը, «Չիկագո թրիբյուն»-ը, «Քրիստըն սայընս մոնիթըր»-ը, «Բոստոն գլոբը», «Լոս Անջելես թայմս»-ը եւ մի քանի այլ թերթեր: Չի կարելի ասել, թե մյուսները վատ են, բայց եթե լրագրության սուրբ գիրքը նկել ուզենանք, անշուշտ, պիտի նկատի առնվեն այդ թերթերը: Մյուսները լրատվության կամ պարզ լուրերի աղբյուր են, որ իրենց ծանրակշիռ խոսքը չունեն: Առաջին տեղում ճշմարիտ լուրերն են, ոչ թե ծավալը, տպագրությունը կամ տպաքանակը, այլ որակը:

- Դրանից բխող մեկ այլ հարց. ինչպե՞ս է կազմվում ամերիկյան հասարակական կարծիքը, եւ ո՞ր հոսանքի թերթերը կամ ռադիոհեռուստածրագրերն են առավել ազդում այդ կարծիքի ձեւավորման վրա:

- Հասարակական կարծիքի ձեւավորումը մեկ օրվա կամ մեկ շաբաթվա աշխատանք չէ: Այն տեւում է տասնյակ տարիներ: Բայց ազգային քաղաքականության մեջ ազգային կարծիքը կարեւոր սյուներից մեկն է: Ուրեմն պետք է կարողանանք մեր հարցերը ներկայացնել ճշմարիտ կերպով եւ արտաքին աշխարհին տեղյակ պահենք մեր խնդիրները: Եթե չճանաչեն մեզ, չեն հետաքրքրվի մեր վիճակով: Եւ եթե լուռ ու մունջ նստենք, մեր հակառակորդները իրենց գաղափարները առաջ մղելով պիտի ձեւավորեն միակողմանի հասարակական կարծիք: Մարդը պետք է հնարավորություն ունենա զատելու այբը բենից, սեւը սպիտակից: Եթե միայն սեւը ներկայացված լինի, պիտի կարծվի, որ ամենն էլ սեւ է: Սեւի կողքին պիտի ներկայացված լինի եւ ճերմակը: Այն ժամանակ ընտրելու իրավունքն իրենն է: Բայց ներկայումս հաճախ շատ բան մեկ գույնով է ներկայանում, երկրորդը չկա: Սա միայն մեր խնդիրը չէ, աշխարհի շատ երկրներ այս խնդիրն ունեն, քանի որ հասարակական կարծիք կազմելու աշխատանքը շատ բարդ գործ է, երկար տարիների եւ դրամական միջոցներ պահանջող աշխատանք: Իմ կարծիքով, սա շատ կարեւոր գործ է եւ մեր այսօրվա ազգային բազմաթիվ հարցեր չեն կարող լուծում ստանալ, եթե չձեւավորվի այդ հասարակական կարծիքը:

- Կարո՞ղ եք ասել, ինչպիսի՞ն է ամերիկյան իշխանությունների վերաբերմունքը իրենց ընդդիմադիր մամուլի նկատմամբ:

- Ամերիկայում իշխանությանն ընդդիմադիր կամ իշխանությանը ծառայող մամուլ չկա: Չկա մամուլ, որ ի նպաստ պետության, կամ մամուլ, որ ի վնաս պետության աշխատի: Մամուլն անկախ է, օրգանային մամուլ չկա: Ժողովրդավարները, հանրապետականները եւ այլք մամուլ չունեն: Թերթը կարող է այսօր «ոչ» գրել, վաղը «այո»: Թերթեր կան, որ այսօր գրում են ավելի ի նպաստ այժմյան կառավարությանը, սակայն չի կարելի ասել, թե այսօր ի նպաստ Բուշին գրող թերթը, եթե վաղը նախագահին հակառակ դիրք պաշտպանի, պետք է լռի: Լատինական Ամերիկայում, Լիբանանում կամ Սիրիայում, Միջին Արեւելքում այս բանը չկա: Կամ մեկ կողմի մամուլն է, կամ մյուս: Մամուլի հարցը շատ նուրբ է: Ե՞րբ է մամուլ, ե՞րբ է դադարում մամուլ լինելուց եւ դառնում քարոզչության միջոց: Այսինքն ի՞նչ դեր է խաղում ազգային հարցեր հետապնդելով, ի՞նչ դեր ունի ազգի դաստիարակության գործում: Սրանք էվոլյուցիոն շրջանի հարցերն են: Մանավանդ այս օրերին անհրաժեշտ է, որ մամուլն ուղղություն տա ժողովրդին:

- Դուք որպես պրոֆեսիոնալ, ի՞նչ չափանիշներով կբնութագրեիք լավ լրագրողին:

- Լրագրողի գործը այսօր պետք է լինի հարցադրումներ անելը, պրպտելը, ամեն ինչի կասկածով մոտենալը: Այսինքն, հայտարարությունները չընդունել այնպես, ինչպես արվել է, չամաչել եւ չվախենալ հարցնելու, թե ինչո՞ւ: Լրագրողը չպետք է գոհանա լուրը միակողմանիորեն ներկայացնելով: Պետք է հմտություն ունենա նույն հոդվածում ներկայացնելու միեւնույն հարցի նկատմամբ տարբեր մոտեցումներ, հակառակ գաղափարներ: Ժողովուրդը կարիք ունի բազմակողմանի լրատվության: Ժամանակակից լրագրողները չպետք է գոհանան մեկ տեսանկյունով, պետք է կարողանան անկեղծորեն եւ ամբողջական ներկայացնել իրականությունը:

- Լրագրողը մեր իմացած երկրներում հասարակական ձեւավորման մեջ ի՞նչ տեղ է զբաղեցնում: Եւ շատ նեղ, մասնավոր մի հարց. ինչքա՞ն են նրանք պաշտպանված այդ երկրներում:

- Եթե դրամական ապահովության մասին է խոսքը, այսօր աշխարհի ամենաքիչ վարձվողներից մեկն է լրագրողը: Ընդհանրապես լրագրողը, լուսանկարիչը, [illegible] ապահովության ձգտումով չպետք է մոտենան իրենց արհեստին: Այս մի քանի արհեստները, որ նշեցի, ավելի շատ կոչում են, քան արհեստ: Արեւմտյան աշխարհում լրագրողի առջեւ փակ դուռ չկա: Ամեն հարց քննելու իրավասություն ունի պետության եւ կառավարության կողմից: Այս տեսակետից լրագրողը մեծ հարգանք եւ իրավունքներ ունի: Նա առաջին դիրքի վրա է: Ոմանք վախենում են լրագրողներից, քանի որ սրա-նրա գործերին են խառնվում, եւ լավ է, որ խառնվում են: Լրագրողն է, որ օգնում է փակ աշխարհին բացվել թե իր, թե արտաքին աշխարհի հանդեպ: Հիշենք նախկին օրերն այստեղ, Հայաստանն աշխարհը փակ էր, փակ էր համայնավար աշխարհը: Կարող էր Չեռնոբիլի պես աղետ պատահել, եւ մենք լուր չունենայինք: Փակ շրջանակները չեն առաջադիմում, երկիրը զարգանալու համար պետք է բացվի: Եւ այստեղ լրագրողը հսկայական դեր ունի: Ազատ լուրի, ազատ գաղափարի տարածման աշխատանքը կատարվում է լրագրողի ձեռքով:

- Առհասարակ, ձեր փորձը ի՞նչ է ասում՝ թերթ սարքելը եկամտաբե՞ր գործ է:

- Ոչ: Աշխարհի չորս կողմում թերթ սարքելը եկամտաբեր գործ չէ: Վերջին տասը տարվա ընթացքում Ամերիկայում տասնյակ թերթեր փակվեցին: Պատճառը դրամական միջոցներ չունենալն է: Թուղթը, տպագրությունը շատ թանկ արժեն: Ազգային պարտականություն է դառնում թերթ ունենալը:

- Դուք հիանալի գիտեք սփյուռքը, ծանոթացել եք նաեւ վերջին տարիների Հայաստանի իրավիճակին: Ի՞նչ եք կարծում, դրսի աշխարհում Հայաստանի ձայնը լսեցնելու համար Հայաստանը եւ Հայաստանի լրագրողները ի՞նչ կարող են անել, կամ այստեղ սփյուռքահայ մասնագետների, պրոֆեսիոնալ լրագրողների եւ Հայաստանի միջեւ ի՞նչ տեսակ կապեր պետք է հաստատվեն մեր ձայնը դրսում լսեցնելու համար: Օրինակ, վերջին՝ Խոջալուի դեպքերի ժամանակ արեւմտյան մամուլը շատ ավելի հակված էր թուրքական տեսակետը լսելու, քան թե հայկականը: Ի՞նչ կարող ենք անել, եւ ինչը չենք անում:

- Կարողանալու ու չանելու հետ համամիտ չեմ: Եթե կարողանայինք, կանեինք: Առաջին հերթին կուզենայի տեսնել «Արմենպրես»-ը ուժեղացած, միջազգային լրատվության աղբյուրի դերում: Չեմ ուզում ասել, թե «Ռոյթեր»-ին կամ մյուսներին հավասար, բայց պատճառ էլ չկա, որ այնպես հուսալքված, բախտական հիվանդի նմանվի եւ ուղղություն չունենա: Վստահ եմ, որ «Արմենպրես»-ի ղեկավարները եւ լրագրողները ջանք չեն խնայում, բայց թերեւս ավելի մեծ ջանքերի կարիք կա, որովհետեւ ամենալավ խողովակներից մեկն է, որ պետք է օգտագործենք մեր ձայնը դրսում լսեցնելու համար: Երկրորդ, հարաբերություններ հաստատել «Արմենպրես»-ի եւ օտար լրատվական կազմակերպությունների միջեւ: Պատճառ չկա, որ չեզոքացնենք մեր ռադիոկայանը եւ անգլերեն, ֆրանսերեն կամ այլ օտար լեզվով հաղորդումներ չունենանք: Ոչ թե կարճ ալիքով, օրական մեկ ժամ հաղորդում տալ, այլ որակյալ, իսկական բարձրաձայն ռադիոհաղորդում: Ռադիոկայանը շատ կարեւոր է եւ շատ լավ կարող է միջազգային կարծիքի վրա ազդել: Պատճառ չկա [illegible] հաղորդումներ չունենալու: Կարելի է օրական մի քանի ժամով հզոր ռադիոկայանով ձայնասփռել մեր հաղորդումները, մեր տեսակետը, մեր լուրերը օրինակ ունենալով Իսրայելը: Հրեաները շատ ուժեղ արաբերեն հաղորդումներ ունեն: Եւ խելացի կերպով համադրում են իրենց քաղաքականությունը լուրերի հետ: Եթե քանի տոկոսով են կարողանում շրջել հասարակական կարծիքը հօգուտ իրենց, դժվար է ասել, բայց պարզ է, որ հնարավոր է որոշակի փոփոխություն մտցնել այդ ձեւով: Կիպրոսում մեկը մյուսի կողքին հնչում են թուրքերեն եւ հունարեն հաղորդումները: Այսօր նմանապես պետք է վարվենք եւ մենք: Չեմ կարծում, թե որեւէ դժվարության հանդիպենք այդ աշխատանքներում: Եթե հնարավորություն կա, պետք է նաեւ հեռուստատեսությունն ունենա այդ լեզվով հաղորդումներ: Պետք է մեր հաղորդումները դիտեն եւ լսեն այն կողմում: Երբ հասարակական կարծիք ենք ասում, չպետք է նկատի ունենանք միայն եվրոպականը, այլ ընդհանրական հասարակական կարծիք: Թուրք հասարակ մարդուն պետք է հնարավորություն տալ լսելու եւ Հայաստանի տեսակետը կատարվող դեպքերի վերաբերյալ: Ուրեմն հայկական լրատվությունը պետք է լինի ոչ միայն հայերեն, այլեւ անգլերեն, թուրքերեն եւ այլ լեզուներով:

- Հնարավոր չէ՞, որ դուք կամ ձեզ նման փորձառու մեկ ուրիշը մի քանի ամսով մնար այստեղ, օգներ այդ գործին: Ի՞նչն է խանգարում դրան:

- Բացարձակապես ոչինչ: Շատերս պատրաստ ենք գալ, օգնել, եթե դրա անհրաժեշտությունը կա, եթե հարմար գտնեն մեզ հրավիրել: Տեղեկատվությունն այսօր պետության եւ քաղաքականության մեկ մասն է կազմում: Չի կարելի թողնել, որ արտասահմանից ամեն օտար մարդ գա եւ իր ցանկացած ձեւով լրատվություն կատարի: Եթե պետությունն ուզենա իր քաղաքական գիծը նաեւ լավ տեղեկատվությամբ տանել, վստահ եմ, լրագրողների թիվը չի պակասի, պատրաստ մարդիկ շատ կգտնվեն:

Հարցազրույցը վարեց
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆԸ

Ապրիլի 24-ը Փարիզում

Երկար ժամանակ այսքան բազմամարդ ցույց չէր հավաքվել Փարիզում: Պատճառը գուցե երեք ավանդական կուսակցությունների միասնական կազմակերպումն էր, Հայաստանի եւ Ղարաբաղի ներկայիս ծանր վիճակը կամ էլ պարզապես գարնանային ջերմ եղանակը, որ այնքան փարիզահայերի էր փողոց հանել: Երկու-երեք հազար մարդ էր հավաքվել այս տարվա Ապրիլյան ոգեկոչումին: Ամեն տարվա նման հոգեհանգստյան պատարագ մատուցվեց Փարիզի Ս. Հովհաննես-Մկրտիչ մայր եկեղեցու մեջ: Օրվա խորհուրդը կարդաց Արեւմտյան Եվրոպայի Հայրապետական պատվիրակ եւ Փարիզի Հայոց առաջնորդ Տ. Գյուտ արք. Նազգաշյանը:

Կեսօրից հետո ժ. 6-ին հոծ բազմություն հավաքվեց Էտուալի հրապարակում, անհայտ զինվորի գերեզմանի շուրջը, ուր Հայ նախկին ռազմիկների ընկերակցության նախաձեռնությամբ կատարվեց բոցի արծարծման արարողություն, զինվորական նվագախմբի մասնակցությամբ:

Այնուհետեւ հայերի ստվար բազմությունը ուղղվեց դեպի թուրքական դեսպանություն: Թափորի առջեւից քայլում էին մի խումբ սկաուտներ, հայ հոգեւորականներ, կուսակցությունների ու կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, որոնց հետեւում էր խուռներամ բազմությունը Ղարաբաղին զորակցություն հայտնող պաստառներով եւ մերթընդմերթ հակաթուրք կարգախոսներ գոռալով:

Ճանապարհի կեսին թափորը մի պահ կանգ առավ Մարդկային իրավունքների հրապարակի առջեւ (Տրոկադերո), ուր ելույթ ունեցան Արփո Համբարձումյանը (ՌԱԿ), Հրայր Թորոսյանը (ՀՅԴ) եւ Հայաստանի խորհրդարանի անդամ Ռուբեն Հակոբյանը:

Ցուցարարները շարունակեցին իրենց երթը դեպի թուրքական դեսպանատուն: Թափորը կանգ առավ դեսպանատնից 100 մ հեռավորության վրա, ուր ոստիկանությունը պատնեշ էր կանգնեցրել: Ելույթ ունեցան Նազարեթ Բեշիկյանը (ՍԴՀԿ) եւ Միշել Քաժաճյանը (ՖԿԿ): Արվեցին հակաթուրք բացականչություններ, հրկիզվեց թուրքական դրոշակը, որը նորություն էր:

Զարմանալի էր, որ այս անգամ բացակայում էին Ֆրանսիայի քաղաքական դեմքերը, որոնք սովորաբար այդպիսի առիթներով բաց չեն թողնում հոգեւոր խոսքեր արտասանելու եւ հայերի համակրանքը (ավելի ճիշտ՝ քվեները) շահելու:

Օրագրից

Ռ. Միրզախանյանի հանդիպումները Ֆրանսիայում

Ինչպես հաղորդել ենք արդեն, ՌԱԿ եւրոպայի Շրջանային վարչության հրավերով Ֆրանսիայում է գտնվում ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության նախագահ Ռուբեն Միրզախանյանը: Ապրիլի 16-ին Փարիզի «Ռադիո Այբ» ծրագրից նա մեկ ժամ տեւողությամբ հարցազրույց ունեցավ:

Ապրիլի 16-21-ը Մարսելում տեղի ունեցան Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության կողմից կազմակերպված եւրոպայի 5-րդ մարզական-երիտասարդական խաղերը: Միջոցառմանը հրավիրված հյուրերի թվում էր Ռ. Միրզախանյանը: Մարսելում նա մասնակցեց նաեւ ՌԱԿ եւրոպայի շրջանային վարչության նիստին, հանդիպում ունեցավ տեղի ՌԱԿ Հակոբ Կոշկարյան ակումբի հետ, որից հետո ի պատիվ իրեն տրվեց ճաշկերույթ, որին ներկա էին նաեւ Մարսելի հոգեւոր առաջնորդ Տարոն ծայրագույն վարդապետ Ներեծյանը, ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության անդամ Հակոբ Գասարծյանը, ՀԲԸՄ Ֆրանսիայի Շրջանային վարչության նախագահ Լեւոն Քեթամծյանը, տեղի համայնքի ներկայացուցիչներ:

Ապրիլի 21-ին Ռ. Միրզախանյանը մեկնեց Վալանս, որտեղ հանդիպում ունեցավ փոխքաղաքապետ Մանուկ Ատեփանյանի, քաղաքի ՀԲԸՄ-ի մասնաճյուղի եւ ՌԱԿ Հրաչ Երվանդ ակումբի հետ:

Ապրիլի 23-ին նա Վալանսից մեկնեց Վիեն, որտեղ հանդիպում ունեցավ Ֆրանսիական «Համախմբում հանրապետության համար (RPR)» գոլիստական կուսակցության ղեկավարության անդամ Պատրիկ Կուրտաիդի հետ: Նույն օրը նա ժամանեց Լիոն, ուր այցելեց քաղաքապետարան, ներկա գտնվելով Մեծ եղեռնի 77-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսի բացմանը: Տեղի ունեցավ կարճ հանդիպում Լիոնի փոխքաղաքապետ Վահե Մուրադյանի հետ: Ապա հանդիպում եւրախորհրդարանի պատգամավոր, Լիոնի Ռադիկալ կուսակցության ղեկավար Ռոբեր Պասալիի հետ: Երեկոյան Լիոնի ՀԲԸՄ-ի սրահում ճաշկերույթ տրվեց ի պատիվ հյուրի, որին ներկա էին Լիոնի առաջնորդ Նորվան եպս. Զաքարյանը, Ռոբեր Պասալին, հայ համայնքի ներկայացուցիչներ:

Ապրիլի 24-ի առավոտյան Ռուբեն Միրզախանյանն այցելեց առաջնորդ Նորվան սրբազանին, կեսօրին հանդիպում ունեցավ RPR կուսակցության Վիլյուրբանի պատասխանատու, պատգամավոր Մարկ Ֆրեսի հետ, մասնակցեց Մեծ եղեռնին նվիրված միջոցառումներին եւ կարճատեւ հանդիպում ունեցավ Լիոնի քաղաքագլուխ Միշել Նուարի հետ:

Ապրիլի 25-ին Ռ. Միրզախանյանը Լիոնից ժամանեց Փարիզ եւ օրվա երկրորդ կեսին հանդիպում ունեցավ Արեւմտյան եւրոպայի հայրապետական պատվիրակ եւ առաջնորդ Գյուտ արքեպիսկոպոս Նազգաշյանի հետ:

Ապրիլի 26-ին նա ներկա էր եղեռնի 77-րդ տարելիցի առթիվ հոգեհանգստյան պաշտոնին, որը տեղի ունեցավ Փարիզի Նոտրդամ Ս. Աստվածամոր եկեղեցում:

Ապրիլի 27-ին RPR կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում ՀՌԱԿ հանրապետական վարչության նախագահը մեկ ժամանոց զրույց ունեցավ Ֆրանսիայի անվանի քաղաքական գործիչ, Ազգային ժողովի եւ եւրախորհրդարանի պատգամավոր, RPR կուսակցության քարտուղար տիկին Միշել Ալլ Մարիի հետ: Հանդիպման ընթացքում արծարծվեցին Հայաստանի տնտեսական եւ քաղաքական դրությունը, երկու կուսակցությունների միջեւ փոխհարաբերությունների ստեղծման անհրաժեշտությունը: ՀՌԱԿ-ի կողմից RPR կուսակցության պատվիրակությունը պաշտոնապես հրավիրվեց Հայաստան, որն ընդունվեց: Զրույցին ներկա էին Հակոբ Գասարծյանը եւ Լեւոն Քեթամծյանը:

digitised by A.R.A.R.@

Ժակ Աթալիի դրամատունը

Բանկատէրերը սիրում են՝ հիշել մի դէպք, որը տեղի է ունեցել Նապոլեոնի կայսրության ժամանակ. մի անգամ զորավարներից մեկը Նապոլեոնի հարցին, թէ ինչո՞ւ ինքը չկարողացավ կրակ բացել հակառակորդի վրա, պատասխանեց. «Նախ եւ առաջ մենք թնդանոթներ չունենք...» Այսօր զորավարին առաջին հերթին միայն դրամապանակ հարկավոր կլինէր:

Ժամանակակից աշխարհում ժողովուրդների եւ կառավարությունների ճակատագիրը որոշում է տնտեսությունը, ոչ թէ զենքը: Դրամն է իշխում աշխարհի վրա: Վճռող դիրքը նրա ձեռքին է, ով տնօրինում է կապիտալը կամ այն ստանալու հնարավորություն ունի: Եւ այս պայմաններում միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների եւ խոշոր դրամատների դերն անչափ մեծ է:

Խոսքը Վերակառուցման եւ զարգացման Եւրոպական դրամատան մասին է, կամ, ինչպես հաճախ ասում են, Աթալիի բանկի մասին:

Վերականգնման եւ զարգացման Եւրոպական դրամատունը, որը միավորում է 40 պետություն, ստեղծվել է 1991 թ. ԽՍՀՄ-ում եւ Արեւելյան Եւրոպայի երկրներում բարեփոխումներին աջակցելու համար: Նրա կանոնադրական կապիտալը կազմում է 12 միլիարդ դոլլար:

Երբեմնի շքեղ Լանկասթեր-հաուզ պալատում, որը գտնվում է Լոնդոնի Գրին պարկում, ստորագրվել էր մի փաստաթուղթ, որը նշանավորեց Բրիտանական կայսրության վախճանը: Այժմ այս հնացած շենքում նոր կյանք է սկսվել. մի տարի առաջ մեծ հանդիսությամբ այստեղ հաստատվեց Վերակառուցման եւ զարգացման Եւրոպական դամատունը:

Դիմելով Արեւելյան Եւրոպայի յոթ երկրների ներկայացուցիչներին, որոնց համար եւ ստեղծվել էր դրամատունը, Ֆրանսիայի նախագահ Ֆրանսուա Միտերանն ասաց. *«Անկասկած ձեզ առաջիկայում սպասվում են դժվար ժամանակներ, խեղդ դուք արդեն տոկել եք այն համակարգում, ուր դժվար ժամանակներն անխուսափելի էին»:*

Հույսի այդպիսի փայլատակում պետք է լինի Վերակառուցման եւ զարգացման Եւրոպական դրամատունը: Այն ունի աշխատանքի երեք ուղղություն. օգնություն Արեւելյան Եւրոպայում զարգացող ժողովրդավարությանը, անցում շուկայական տնտեսությանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանություն շրջանում:

Դրամատան առաջին նախագահ Ֆրանսիացի Ժակ Աթալին իր առաքելությունը համարում է համապարփակ: *«Մենք ուզում ենք կրկնապատկել մայրցամաքի չափերը, Արեւելքը եւ Արեւմուտքը միացնելով ազատ շուկայի եւ ժողովրդավարության սկզբունքների հիման վրա»:*

Աթալին մի քանի անգամ ընդգծեց, որ դրամատունը բարեգործական կազմակերպություն չէ, այլ մի հիմնարկություն, որի գործունեությունը ներարկվում է տնտեսապես արդարացված սկզբունքներին եւ նպատակաուղղված է շահույթ ստանալուն: Միաժամանակ նախագահը խոստովանեց, որ Եւրոպական դրամատունը *«Արեւելյան Եւրոպայում կգործի ավելի վճռականորեն, քան մասնավոր դրամատները: Մենք պետք է գոյություն պահպանենք մեր սեփական միջոցների հաշվին, սակայն կարող ենք մեզ թույլ տալ ավելի երկար սպասել շահույթի մուտքին, քան մասնավոր դրամատները»:*

Կարո՞ղ է արդյոք մի դրամատուն, որի նախնական կապիտալը կազմում է 10 միլիարդ էկյու (եւրոպական հաշվարկային միավոր), այսինքն՝ մոտ 13 միլիարդ դոլլար, ապահովել շրջանի կարիքները, որոնք պահանջում են հարյուր միլիարդավոր դոլլարներ: Զարմանալի է, բայց հիմնական խնդիրը, որը կանգնած է դրամատան առջեւ, ոչ թէ կապիտալի պակասն է, այլ իրական նախագծերի բացակայությունը, որոնց կարող է տրամադրել իր ներդրումները:

«Մենք ստանում ենք հազարավոր առաջարկություններ, ասում է տնօրեններից մեկը, *բայց դրանց մեծամասնությունն անլուրջ է: Շատ հաճախ դրանք չափազանց լավատեսական են, ստեղծ ինձ դրամ, թէ ինչի համար կօգտագործեմ, կբացատրեմ ավելի ուշ»:*

Նույնիսկ ավելի կոնկրետ առաջարկությունները չեն համապատասխանում շուկայական իրականության պահանջներին: Այսպես, օրինակ, առաջարկվում է ծովի տակ թունել կառուցել, որը Սիբիրը կմիացնի Ալյասկային՝ «ժողովուրդների միջեւ բարեկամությունն ամրապնդելու համար»:

Եւրոպական բանկն ունի նաեւ ուրիշ խնդիրներ: Ժակ Աթալիին չեն սիրում լրագրողները, հատկապես՝ Լոնդոնում: Նա օտար է բանկատէրերի խմբակցությունում, մտավորական է, խոսում է վեց լեզվով եւ մշտապես նոր գաղափարներ է առաջադրում:

Արեւմտյան բանկատէրերը լավ են հիշում, որ Աթալին ժամանակին լինելով Միտերանի անձնական խորհրդատուն, հուշեց ազգայնացնել Ֆրանսիայի 35 խոշոր դրամատները եւ երկու հիմնական հոլդինգային

LE POINT

ընկերությունները:

Հայտնի են նաեւ Միտերանի խոսքերը՝ ուղղված Աթալիին. *«Իրականում դուք եք կառավարում Ֆրանսիան: Ես վստահում եմ միայն ձեզ»*: Չնայած այդ խոսքերը կարող են միայն կատակ լինել, սակայն Աթալիի ազդեցությունը փաստ է, որի հետ պիտի հաշվի նստեն բանկատէրերը: Այսօր Աթալին սեփականաշնորհման կողմնակից է: Փոխվում են ժամանակները, փոխվում են նաեւ մարդիկ:

Եւրոպական դրամատունը շատ քիչ ժամանակ է գործում, որպեսզի հնարավոր լինի օբյեկտիվորեն գնահատել նրա գործունեությունը: Բայց այս հանգամանքը չի խանգարում քննադատներին: Այդ քննադատությունը հիշեցնում է Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի եւ Համաշխարհային բանկի քննադատությունը: Սակայն դրանք միայն տոտալիտար նշանաբաններից են: Արեւելյան Եւրոպայի համար վտանգը սրվում է նրանով, որ տոտալիտար հոետորությունը կարող է ջուր լցնել անձեռնհաս եւ երկչոտ քաղաքագետների ջրաղացին, որոնք ընդունակ չեն գնալ անհրաժեշտ, չնայած եւ հիվանդագին, միջոցներով տնտեսական իրավիճակի բարելավմանը:

Աթալին լավ է հասկանում իրավիճակը Արեւելյան Եւրոպայում. *«Կոմունիստական ռեժիմի ժամանակ սոցիալական հավասարությունն ավելի բարձր էր դասվում տնտեսական արդյունավետությունից: Երբ նոր տնտեսական համակարգը ղեկավարվի միայն շուկայական նկատառումներով, ապա դա կլինի մի ուրիշ ծայրահեղություն»:*

Ծառայողները սիրում են դասել Եւրոպական դրամատան մասին որպես պատմական ընթացքի արագացուցչի: Սակայն Լեհաստանում, Հունգարիայում եւ Չեխո-Սլովակիայում տնտեսական ռեֆորմների հետանկարները դեռ պարզ չեն: Վերջերս լինելով Մոսկվայում՝ Աթալին նորից հաստատեց իր մեծ նախագծերով համբաւ դրամատան ղեկավարի համբավը: Քննարկվեցին Ռուսաստանի համար բազմաթիվ կարեւոր հարցեր; Սակայն գլխավորը այդ բանակցություններում Բորիս Ելցինի հնարավոր մասնակցությունն էր «Մեծ յոթնյակի» հանդիպմանը, որը տեղի կունենա հուլիսին Մյունխենում: Ինչպես հայտնի է, նրան մասնակցելու հրավեր էր ստացել Միխայիլ Գորբաչովը: Այժմ, ըստ Արեւմուտքի բազմաթիվ տնտեսական գործիչների, նրա հրավերը պետք է փոխանցվի Ելցինին: Հաշվի առնելով, որ Ժակ Աթալին բավականին մեծ դեր ունեցավ անցյալ տարի Գորբաչովին Լոնդոն հրավիրելու գործում, դիտորդները գտնում են, որ նրա «բարի ծառայությունները» կօգնեն նաեւ այս անգամ:

Ժակ Աթալին լավատես է. *«Ասված ստեղծել է ծովը խոր եւ լողալու համար վտանգավոր, բայց Լենց նրանում է արտացոլվում երկինքը»*.

Հ. Լ.

Սագաստից դժգոհ են [illegible]

Երբ Ավստրիա հասավ [illegible] Սոսնովի բոր արվարձանում գտնվող [illegible] տոմային էլեկտրակայանում վերջերս [illegible] յացած պատահարի մասին լուրը, [illegible] ռուսատեղյությունը, ռադիոն եւ թերթերն անմիջապես անդրադարձան դրան: Այն բարբոքեն պատահարին արձագանքեցին եւ տեղական իշխանությունները: Ներքին գործերի եւ առողջապահության նախարարություններում ստեղծվեցին հատուկ շտաբներ, որոնց խնդիրն էր միջոցառումներ կազմակերպել բնակչությանը ռադիոակտիվ վարակման հնարավոր վտանգից զերծ պահելու համար: Բայց, փառք աստծո, չափումներից հետո, որ ստացվել էին երկրի 336 օդերեւութաբանական կայաններից, առողջապահության նախարար Յարալդ Էտլը թեթեւ սրտով կարողացավ հայտնել. «Անհանգստության համար ոչ մի հիմք չկա»:

ԱԵԿ-ի շահագործման հարցը մշտապես անհանգստացնում է տեղական հասարակական կարծիքը: Այս կապակցությամբ Վիեննայում գտնվող ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալության (Մագատ) հասցեին քննադատություններ են հնչում: Կանաչները նրա ներկայացուցիչներին «ատոմային լոբբիներ» են անվանում, որոնք անում են ամեն ինչ ատոմային էներգետիկայի բնագավառում ծրագրերի սահմանափակումներ թույլ չտալու նպատակով: Իսկ շրջակայքի հարցերով նախարար Ռութ Ֆելդրիխ-Ցանկելը հանդես է եկել «իրենց տարածքում ատոմային կայաններ չունեցող երկրների (Եւրոպայում Լեհաստանը, Ավստրիան եւ Իտալիան) միավորում ստեղծելու նախաձեռնությամբ, այն հաշվով, որ էներգետիկայի բնագավառում մշակվեն այլընտրանքային նախագծեր:

Սոսնովի բորում տեղի ունեցած [illegible] տահարը տեղական մամուլին առիթ [illegible] տվեց հիշեցնելու, որ Մագատն եւ [illegible] տոմային արդյունաբերությունն [illegible] կերպ ձգտում են իջեցնել ատոմային էլեկտրակայաններում տեղի ունեցած վթարների վտանգավորության աստիճանը: Յատկապես խոսվականություն [illegible] լոս կայանում 1989 թվականին [illegible] ունեցած վթարը մի քանի [illegible] թյան մասնկեց, նրա մասին հայտն[illegible] դարձավ միայն այն բանից հետո, [illegible] պարզվեց, որ վերականգնման [illegible] տանքների համար մի հսկա [illegible] անհրաժեշտ: Դրանից առաջ [illegible] մանակ բացվում էր այն [illegible] հարը, որ տեղի էր ունե[illegible] 1980 [illegible] կային Ֆրանսիական [illegible] նում: Լուրջ մեղադրանքներ [illegible] ատոմագետների հասցեին, [illegible] թյան են մասնել Բուլղարի[illegible] դուի ԱԷԿ-ի աղետային վիճակ[illegible]

Իսլամը եւ Արեւմուտքը

Դեմոգրաֆիայի, կրոնի, քաղաքականության խառնուրդը պայթյունավտանգ կարող է լինել արեւմտյան երկրների եւ իսլամական աշխարհի փոխհարաբերություններում. «Լոս Անջելես թայմս» թերթում տպագրված «Իսլամ. ճնշումը վերսկսվում է» հոդվածում այսպես է կարծում Պոլ Ջոնսոնը:

«Սառը պատերազմի» ավարտով վերջացավ համաշխարհային քաղաքականության մեջ գաղափարախոսության իշխանության դարաշրջանը: Այսօր Խ. Միությունն այլեւս չկա, խորհրդային բլոկը քայքայվել է, «երրորդ աշխարհի» շատ երկրներ փրկվում են որտեղ կարող են հիմնականում Արեւմուտքի գրկում: Վերջին տասնամյակների ընթացքում արաբական պետությունները, փաստորեն, առաջին անգամ հայտնվեցին մեկուսացման մեջ: Այդ պատճառով էլ որոշվեց չեղյալ հայտարարել 1975 թ. ՄԱԿ-ի Գլխավոր ժողովում ընդունված այն բանաձեւը, ըստ որի սիոնիզմը հավասարեցվում էր ռասիզմի:

Սա գործնական մեծ նշանակություն ունի այն առումով, որ զորացնում է Իսրայելի ինքնավստահությունը, թուլացնում նրա մեկուսի մնալու երկյուղը եւ դրանով իսկ մեծացնում է Մերձավոր Արեւելքի խաղաղ բանակցություններում գործնական պայմանավորվածություններին հասնելու հավանականությունը:

Իսլամի ուժերը երկու անգամ սպառնացել են կուլ տալ եւրոպական քաղաքակրթությունը, որը հիմնված է հին Յունաստանի եւ Յռոմի մշակութային բարոյական ավանդույթների վրա:

Առաջին անգամ դա տեղի է ունեցել 8-րդ դարում, երբ իսլամի առաջխաղացումը կասեցվել է այսօրվա Ֆրանսիայի տարածքում: Երկրորդ ներխուժումը եղել է 16–17-րդ դարերում, երբ օսմանյան զորքերը կանգնեցվել են Վիեննայի պարիսպների տակ: Դա առաջին հերթին քաղաքական-կրոնական հարաբերություն եւ ռազմական տեխնիկայի հակամարտություն էր: 1680 թ. Արեւմուտքն արդեն գիտության եւ արդյունաբերության զարգացման մեջ ծանր էր թերում վճռական առավելություն: Իսլամը սկսեց ետ գլորվել: 1918 թ. նրանց իշխանության տակ գտնվող տարածքը կրճատվեց մինչեւ

L'EXPRESS

Ստամբուլի շուրջը գտնվող չնչին պլացդարմը: Եւրոպական երկրները ձեռք բերեցին ռազմաքաղաքական եւ տնտեսական գերիշխանություն ամբողջ մուսուլմանական աշխարհում, Աֆրիկայի ատլանտյան ծովափից մինչեւ Մալայզիայի վերջին կետը:

Արեւմուտքի այդ գերակայությունը համապատասխանում է այն ժամանակաշրջանին, երբ Եւրոպայի բնակչության աճը ամենաբարձրն էր պատմության ամբողջ ընթացքում, իսկ նրա ավելցուկները վերաբնակեցվում էին ամբողջ աշխարհում: Այդ ժամանակներից սկսած, բնակչության աճը բոլոր եւրոպական երկրներում կարգավորվել է, ծնունդները պակասել են այնքան, որ բավական են միայն վերարտադրության համար, կամ էլ դարձել են ավելի քիչ: Տնտեսապես առավել զարգացած երկրներն սիրված էժան աշխատուժ էին ներմուծում հիմնականում «երրորդ աշխարհի» երկրներից:

Եւրոպայում այդ դեմոգրաֆիական անկումը պատմական դարձավ, որպեսզի Անգլիայի եւ Ֆրանսիայի նման գերիշխող պետությունները հրաժարվեն գաղութներից;

Արդյունքում 1945–1970 թթ. ընթացքում ամբողջ մահմեդական աշխարհը (հարկ է նշել խորհրդային Միջին Ասիայից բացի), վերականգնեց քաղաքական անկախությունը եւ իշխանությունն իր տարածքների վրա: Այժմ նորաստեղծ Յանրակցությունում մուսուլմանական անկախ պետությունների ստեղծմամբ այդ գործընթացն ավարտված է: Միեւնույն ժամանակ, ամբողջ մուսուլմանական աշխարհում պահպանվում է ծնընդաբերության բարձր կամ էլ շատ բարձր մակարդակը: Բնակչությունն այնտեղ շարունակում է աճել եւ արտագաղթի պահելի կարիք է զգացվում, հատկապես դեպի ծաղկուն Եւրոպա:

Արդյունքում առաջացավ լարվածության գոտի, որը 4 հազար կիլոմետր երկարությամբ Միջերկրական ծովի արեւմտյան դարպասներից Բալկանների վրայով ձգվում է ընդհուպ մինչեւ Միջին Ասիա: Դա ամբողջ երկարությամբ մուսուլմանները ձգտում են հյուսիս եւ արեւմուտք կամ որպես տնտեսական էմիգրանտներ, երբեմն էլ ուժային ճնշմամբ: Այնտեղ, որտեղ խորհրդային Միջին Ասիան էր, մուսուլմանների տիրապետության տակ գտնվող պետություններն արտաքսում են քրիստոնյա ռուսներին: Կովկասում մուսուլմանական Ադրբեջանը ձգտում է վերացնել հայ-քրիստոնեական միջնաբերդը: Յարավսլավիայի հարավում մուսուլմանական բնակչությունը դուրս է մղում ուղղափառ սերբերին իրենց պատմական Կոսովոյի հողերից: Դրանից բացի, մուսուլմանական զգալի ներգաղթ այսօր առկա է եւրոպական բոլոր երկրներում: Անգլիայում, օրինակ, տեղի բնակչության բռնանական վերաբերմունքը պայմանավորվեց գրող Սալման Ռուշդիի մահապատժի սպառնալիքի պատճառով: Ֆրանսիայում, իսկ այստեղ արաբները երբեք էլ ժողովրդայնություն չեն վայելել, այն մեծ [illegible] արվարձաններում, որտեղ մուս[illegible]մա-

կան բնակչությունը մեծամասնություն է կազմում, գործնականում բացակայում օրեւ կարգուկանոն: Իտալիայում [illegible] ված էին ես մղել Լիբիայի եւ Ալբանիայի էմիգրանտների իսկական ա[illegible]

Միեւնույն ժամանակ, մուսուլմանների ծնունդը հարավից եւ կոմունիզմի խորտակումից հետո Արեւելյան Եւրոպայում երկար ժամանակ թաքնված ազգայնամոլության ի հայտ գալը ս[illegible] դնում տեխնիկական հակասություն[illegible] նոր վտանգավոր ժամանակաշրջանի:

Գրեթե ամենուր աճում են հասարակության պահանջները էմիգրանտների նկատմամբ ավելի խիստ սա[illegible] կումներ մտցնելու վերաբերյալ [illegible] ներգաղթի լրիվ արգելք, նույն[illegible] գաղթածների վտարում երկ[illegible] պես անլեգալներին): Ֆրանսիայում, Իտալիայում, Գերմանիայում, [illegible] եւ Ավստրիայում այն [illegible] թյունները, որոնք ելույթ են [illegible] այդպիսի միջոցառումների [illegible] թյամբ, վերջին ժամանակ[illegible] ընտրական հաջողությունների են [illegible] ընտրությունների ժամանակ:

Ճիշտն ասած, դրանք [illegible] կամ էլ ազգայնամոլական տիպի կուսակցություններ չեն, քանի որ չեն պաշտպանում միավորականությունը (կորպորատիվիզմ), էլ չխոսենք ռասայական մասին: Ավելի հաճախ, ընդհակառակը, դրանց քաղաքականությունը պարունակում է ոչնչով չսահմանափակված ազատությունների ծայրահեղական պահանջներ: Բայց նրանք պնդում են, որ 1990-ական թվականներին [illegible] կտրուկ շրջադարձ տեղի ունենալ [illegible] աջ, քանի որ այն աշխարհամաս[illegible] զգում է իրեն եւ իր մշակույթ[illegible] ված սպառնալիք, սկսում է մտա[illegible] [illegible]ված պաշտպանողական [illegible] այս համաձայնում հարայելը դիտ[illegible] որոշ [illegible] պահանջ[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

Սոցիալիստները նահանջում են Եվրոպայում

Խորհրդային հավանական վտանգի դեմ ամենաուժեղ զենքը սոցիալիստական կուսակցություններն էին

Նախկին Խորհրդային Միության փլուզումը շարունակում է ազդել աշխարհի շատ երկրների վրա: Գլխավորապես ազդվեցին քաղաքական կազմակերպությունները. ոչ միայն կոմունիստները, ծայրահեղ ձախակողմյաններն ու մարքսիստ-լենինյանները, այլ նաեւ նախկին Խ. Միության եւ նրա գլխավոր գաղափարախոսության՝ կոմունիզմի կամ մարքսիզմ-լենինիզմի դեմ պայքարող բոլոր կազմակերպություններն ու կուսակցությունները: Սրանց գլխավոր սնունդը եւ քարոզչության նյութը, ապրելու իմաստը պայքարն էր այդ գաղափարախոսության եւ Խ. Միության վտանգի դեմ: 1988 թ. տվյալներով, 1,5 միլիոնի չափ տարբեր՝ ամենափոքրերից սկսած մինչեւ ամենամեծ կազմակերպություններն Ամերիկայում եւ Եվրոպայում զբաղված էին վերոհիշյալ վտանգից պաշտպանվելու նյութ մատակարարելով:

Այս նյութերի վաճառքը շատ շահութաբեր էր: Իտալական «Պանորամա» շաբաթաթերթն իր 1990 թ. հուլիսի համարում պնդում էր, թե աշխարհում 1 միլիարդ 250 միլիոն մարդ կոմունիզմի կամ խորհրդային վտանգի դեմ պայքարելու գործից հաց է վաստակում:

Խ. Միության բոլոր արարքներն Արեւմուտքում անվանվում էին «ահաբեկչական» գործունեություն:

«Խորհրդային ահաբեկչության» դեմ հսկայական գործունեություն էր ծավալում ՆԱՏՕ-ին կից «Հակաահաբեկչական պայքարի հատուկ բաժանմունքը» եւ Ատլանտյան բոլոր երկրներում, նույնիսկ որոշ չեզոք երկրներում մասնաճյուղեր բանալով, այդ երկրներին ստիպում էր ամեն ինչով աջակցել իրեն:

Դրանք, որոնցից նշանավոր էր Իտալիայի «Գլադիո» կազմակերպությունը, պայքարում էին խորհրդային հավանական վտանգի դեմ, օգտագործելով ամեն տեսակի արյունալի, անօրինական եւ զուտ ահաբեկչական միջոցներ:

Սակայն կոմունիզմի դեմ պայքարի ամենաուժեղ զենքը սոցիալիստական կուսակցություններն էին: Խորհրդային հավանական վտանգի դեմ պայքարող ուժերը տարիներ առաջ նոր զենք հնարեցին՝ Սոցիալիստական ինտերնացիոնալը եւ նրա անդամ սոցիալիստական եւ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները:

Երկաթյա վարագույրի հետեւում գտնվող սոցիալիստական երկրները սրանց անվանում էին «բուրժուազիայի 5-րդ զորասյուն»: Երկուսն իրար ոխերիմ էին, սակայն երկուսն էլ սոցիալիզմ էին քարոզում:

Եվրոպական սոցիալիստները, որ իրականում թիվ մեկ հակակոմունիստներն էին, գործում էին հասարակության միջին, մտավորական խավերի մեջ, որոնք կոմունիստական կուսակցության հավանական դաշտն էին: Սոցիալիստներն օգտագործեցին «գործազրկության դեմ պայքար», «աշխատավարձերի հավելում» կամ «արձակուրդային օրերի հավելում», «մարդու եւ փոքրամասնությունների իրավունքներ» եւ նման կարգախոսներ, որոնք ձախակողմյան հակում ունեցող մարդկանց շոյեցին եւ կոմունիստների ազդեցությունից բերեցին դեպի իրենց: Մյուս կողմից, նույն այս սոցիալիստական կուսակցություններն ամեն կերպ պայքարում էին կոմունիստական կուսակցությունների կողմից առաջարկված օրինագծերի դեմ, որոնք կարող էին վնասել դրամատիրական դասակարգերին, թույլ չտալով այդ օրինագծերի վավերացումը:

Այսպիսով, սոցիալիստական կուսակցությունները կարողանում էին եւ ժողովրդի ձախակողմյան հակում ունեցող մարդկանց քվեները շահել, եւ դրամատերերից ստանալ նյութական աջակցություն:

Նախկին Խորհրդային Միության փլուզումը իրոք Միացյալ Նահանգների եւ արեւմտաեվրոպական երկրների համար շահավետ էր: Սակայն արդյոք դա այդպե՞ս էր աշխարհի 1 միլիարդ 250 միլիոն մարդկանց եւ 1,5 միլիոնի չափ տարբեր կազմակերպությունների համար, որոնք այսպես կամ այնպես ապրում էին հակասովետիզմի հաշվին: Հսկա կազմակերպությունները, որոնք ստանում էին վիթխարի նյութական եւ տեխնիկական աջակցություն, մնացին դեմ առ դեմ անորոշության:

ՆԱՏՕ-ն «հեղաշրջվել» եւ «փոխվել» է: Նա երեսը դարձրել է դեպի նախկին Միության հանրապետությունները: Սակայն ի՞նչ անի «բուրժուազիայի 5-րդ շարասյունը», երբ առայժմ պարտություն պարտության հետեւից է կրում սեփական երկրներում:

ՌԱՖՖԻ ՀԵՐՄՈՆ ԱՐԱՔՍ

Նորիեգային սպառնում է 120 տարվա պատիժ

Պանամայի նախկին բռնակալ, այժմ ամերիկյան բանտի թիվ 41586 կալանավոր Մանուել Անտոնիո Նորիեգան չի պատրաստվում բանտը շուտով լքել: Վրան բարդված տասը հոդվածներից ութում մեղավոր ճանաչվելով, ծախողված գեներալը կդատապարտվի հարյուր քսան տարվա առավելագույն պատժի. ծրագրիս դատավճիռը կհայտարարվի հունիսին: Նախագահ Բուշը թեթեւացած շունչ է քաշում: Ի՞նչ օրինականություն կպահպաներ «Արդար դատ» անվանված 1989-ի ուժային միջամտությունը Կենտրոնական Ամերիկայի այդ պարանոցը, եթե Նորիեգան արդարացվեր: Սակայն Միացյալ Նահանգների արդարադատության համակարգը այդ դատից այնքան էլ վեհացած դուրս չի գալիս. լափազանց շատ հանցագործներ, որոնց հետ բանակցություններ վարվեցին պատժաժամկետը կրճատելու վերաբերյալ, դատարանում իրար հաջորդեցին որպես գործով միակ վկա: «Երբ հետաքննում ես թմրավաճառի գործ, ո՞վ պիտի քեզ տեղեկություններ տա, եթե ոչ մի այլ թմրավաճառ», արդարանում է դատական քննիչը: Նորիեգայի վերջին ծառայությունը թմրավաճառներին. նրանց, ովքեր համաձայնվել են ցուցմունք տալ, գեներալն առաջարկել է ազատության իսկական անձնագիր: ■

Բրազիլիայում թաղվածը Աուստերլիցի դահիճն է

Կասկածը վերջնականապես փարատվեց: 1985-ին Բրազիլիայում, Սան Պաուլոյի էմբու գերեզմանատանը թաղված մարմինը իսկապես «մահվան հրեշտակինը»՝ դոկտոր Յոզեֆ Մենգելինն է, որ մեղավոր է Աուստերլիցում 400 հազար հրեայի մահվան մեջ: Արգենտինայում, այնուհետեւ Պարագվայում հաստատվելուց հետո նա փախչում է Բրազիլիա, ուր 1979 թ. ջրախեղդ եղավ: Սակայն ոչ ոք ձեւականորեն չէր հաստատել նրա դիակի ինքնությունը եւ կասկած էր մնացել: 1991-ին իսրայելական ոստիկանության մի հաշվետվություն նույնիսկ ասում էր, թե նացիստական դահիճը ողջ է եւ ապրում է Պարագվայում: Այսօր ժառանգական հետքերի շնորհիվ նրա աճյունի ինքնությունը հաստատվել է: էմբուի գերեզմանատան ոսկորներից վերցված ժառանգական նյութը քննելով, այնուհետեւ այն համեմատելով Մենգելի նախկին կնոջ եւ զավակի արյան հետ՝ բրիտանացի ժառանգաբան դոկտոր Ալեք Ջեֆրեյզը աներկբայորեն հաստատեց այդ երեք անհատների միջեւ ազգակցական կապը: Այսպիսով, այդ ծայրեծայր սահմռկեցուցիչ պատմությունը վերջ գտավ: ■

Կիպրոսի հարցը լուծելու նոր փորձ

Ամեն անգամ, երբ Կիպրոսի հարցը լուծելու մասին խոսք է բացվում, մարդիկ թերահավատ քմծիծաղով են ընդունում այն. մեր ժամանակների անլուծելի հարցերի թվին է պատկանում 1974-ին թուրքական ներխուժմամբ սկսված կնճիռը: Այնուհանդերձ, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի նախաձեռնությամբ ապրիլի 7-ին հրապարակված «Նոր գաղափարների փաթեթը» առայժմ չի մերժվել ոչ հույն կիպրոսցիների եւ ոչ էլ թուրքերի կողմից, ինչը հույս է ներշնչում, թե կոնֆլիկտի լուծման հնարավորություններն այս անգամ ավելի իրական կլինեն:

Կիպրոսում կողմերի պաշտոնական ներկայացուցիչները խաղաղարար այս նոր նախաձեռնությանը չառարկելու լուրջ պատճառ ունեն՝ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը այլպես սպառնում է հանել կղզու հունական ու թուրքական մասերն իրարից բաժանող «կանաչ գծի» երկարությամբ տեղակայված կապույտ սաղավարտավորներին:

«Գաղափարների փաթեթն» արդյունք է ամիսների աշխատանքի, Կիպրոսի հանրապետության նախագահ Գեորգիոս Վասիլիուի եւ թուրքական համայնքի ղեկավար Ռաուֆ Դենքթաշի միջեւ բանագնացների կատարած մաքոքային բանակցությունների, նախաձեռնությամբ՝ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի: Սակայն դրա բուն կնքահայրն է համարվում Մ. Նահանգները, որն արդեն անհամբեր է դարձել ՆԱՏՕ-ի երկու անդամների՝ Հունաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ կոնֆլիկտը ժամ առաջ լուծված տեսնելու:

«Փաթեթը» նախատեսում է կիպրական միակ կառավարություն՝ *«բաղկացած քաղաքականապես երկու համահավասար համայնքներից»*, որոնց զբաղեցրած երկու անջատ տարածքներն իրար միանում են դաշնակցային ձեւով: Համաձայնությունը, այնպես ինչպես ներկայանում է այն Ղալիի պատրաստած փաստաթղթում, նախատեսում է ներկայիս թուրքական բանակի կողմից գրավված տարածքը կղզու 37 տոկոսից իջեցնել 27-ի, այնպես, որ 90 հազար հույն փախստականները վերադառնան իրենց բնակավայրերը: Այնուհետեւ, Թուրքիայից եկած եւ բնակեցված այն թուրքերը, որոնք տեղացիների հետ չեն ամուսնացել կամ իրենց ընտանիքով չեն ապրում հյուսիսային շրջանում, վերադառնում են իրենց երկիրը: Ինչ վերաբերում է բանակին, այն բաղկացած է լինում Հունաստանից ու Թուրքիայից եկած ընդամենը 5000 բանակայիններից, մինչ տեղական ուժեր ստեղծել չի արտոնվում:

Անշուշտ, կիպրացի հույների համար այնքան էլ հեշտ չի լինելու կուլ տալ «քաղաքականապես հավասարություն» սկզբունքը, քանզի կազմում է կղզու բնակչության 82 տոկոսը, մինչդեռ թուրքական համայնքը փոքրամասնություն է: Այն նախատեսում է երկու համայնքների ներկայությունը կառավարությունում եւ խորհրդարանի ստորին պալատում վերածել 7-3 հարաբերության, իսկ վերին պալատում 50-50-ի: «Փաթեթը» նախատեսում է նաեւ թուրքերին վստահել երկրի գլխավոր երեք նախարարություններից (ներքին, ֆինանսների, արտաքին) մեկը, եւ նրանք հուսկապես նախընտրում են արտաքին գործերինը:

«Փաթեթը» նախատեսում է նաեւ գլխավոր երեք արտոնություն յուրաքանչյուր համայնքի համար: Առաջին ազատ երթեւեկ երկու շրջանների միջեւ, երկրորդ՝ բնակության իրավունք շրջաններից միայն մեկի ներսում, եւ երրորդ՝ տվյալ համայնքի կողմից կալվածատիրական իրավունքի մենաշնորհ իր սահմաններից ներս: Հույներն ընդունում են առաջինը, հանդուրժում երկրորդը՝ «ժողովրդագրական մաքրությունը» պահպանելու հեռանկարով, եւ մերժում երրորդը, քանի որ գրավյալ հյուսիսային շրջաններում նրանց է պատկանում կալվածների 60 տոկոսը:

Ըստ նախնական տվյալների, Ռաուֆ Դենքթաշը չի առարկել այս նախագծին, մինչդեռ հունական համայնքը շոկային վիճակում է հայտնվել, այն համարելով խիստ թուրքամետ: Հույն կիպրացիների հոգեւոր առաջնորդ Խրիսոստոմոս եպիսկոպոսն այն գնահատել է որպես «դավաճանություն», իսկ քաղաքագետներից ոմանք եւ մամուլը մեղադրել են Վասիլիուին *«ժողովրդի թիկունքից համաձայնության գալու»* համար:

ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը ծրագրում է կողմերին երկարատեւ բանակցությունների հրավիրել առաջիկա մայիսին, Նյու Յորքում: ■

Փարավոնների նախկին փայլը

Եգիպտոսը վերագտավ իր ամենագեղեցիկ գանձերից մեկը: Լուքսորում Թագուհիների հովտում տարուց ի վեր փակված Նեֆերտարի թագուհու դամբարանը վերջապես վերականգնվեց շնորհիվ ամերիկյան Պոլ Գետի ինստիտուտի: Ծախսվեց 2 միլիոն դոլլար, միջազգային 11 փորձագետներ աշխատեցին տասնինն ամիս: «Դա վերականգնողական ամենածանր աշխատանքներից մեկն էր, որ ես ձեռնարկել եմ», ասում է աշխատանքների պատասխանատու Պաոլո Մորան, աշխարհի լավագույն մասնագետներից մեկը: Իսկապես, դամբարանը լափազանց զգայուն է ջերմաստիճանի փոփոխության եւ խոնավության նկատմամբ: Պայքարելով ավելի անկանոն կրաքարերի դեմ, քան Թագուհիների հովտի այլ դամբարաններինն է, շինարարները նախքան որմնանկարները ներկելը «կատ» գցեցին: Այցելուների շնչառության ազդեցության տակ խոնավությունը քայքայեց ժայռերի մեջ եղած աղը, կատն անջատվեց քարերից, նկարներն իրենց հերթին պոկվեցին պատերից: «Երբ մենք եկանք, բացատրում է Մորան, գործերի մեկ քառորդը սպառնում էին փլվել առաջին իսկ շնչից: Մենք կրկին ամրացրինք ծեփը, կրկին փակցրինք եւ մաքրեցինք նկարները առանց գույներին ձեռք տալու»: Հուսալի կերպով այս ամենը պահպանելու համար սույն եգիպտագետներին, հնագետներին ու գիտնականներին է իրավունք վերապահված այցելել դամբարան: Զբոսաշրջիկների համար ուսումնասիրվում են երկու ծրագրեր. կառուցել դրա պատճենը կամ էլ դամբարանից դուրս ցուցադրել տեսաֆիլմ: ■

Վիզան՝ հինգ րոպեից հետո

Փարիզը հայտարարել է պայքար բյուրոկրատիզմին

1993 թ. օտարերկրացիների համար ֆրանսիական վիզաները կտրվեն դիմելուց հինգ րոպե հետո: Հազվագյուտ դեպքերում՝ երկու օրից հետո:

Հիմա այդ տհաճ արարողության վրա ծախսվում է մոտ երկու շաբաթ: Այն արագացնելը հնարավոր կլինի շնորհիվ արտասահմանյան լրատվական ցանցի ստեղծման, որը Փարիզը կկապի երկրագնդի բոլոր երկրներում գտնվող Ֆրանսիայի դիվանագիտական առաքելությունների հետ:

Դա պետական ծառայությունների հրովարտակի մեջ մտցված 89 միջոցառումներից մեկն է, որը կոչված է հիմնարկություններին տալ «մարդասիրական» կերպար, որոնք դարերի ընթացքում եղել են բյուրոկրատիայի եւ քաշքշուկի ամրոցները: Այդ միջոցառումների մասին հայտարարեց Ֆրանսիայի պետական նախարար ժան-Պիեր Սուասոնը:

Մյուս նորությունները վերաբերվում են բնակչության սպասարկմանը փոստերում, կայաններում, վարկային գերատեսչություններում, վարչական եւ իրավաբանական ատյաններում: Չեն մոռացվել նաեւ այն միլիոնավոր ֆրանսիացիները, որոնք մտադիր են ընդհատել ամուսնական համատեղ կյանքը: Նրանց համար ստեղծվում է լայն լիազորություններով հատուկ «ինստիտուտ», ի դեմս ընտանեկան հարցերի դատավորի, որը միաժամանակ պետք է զբաղվի այն բոլոր խնդիրներով, որոնք կապված են ապահարզանների հետ. գույքի բաժանում, հովանավորում, ալիմենտների վճարում եւ այլն:

Պարզեցվում է տարբեր փաստաթղթերի, այդ թվում նաեւ ավտոմեքենայի անձնագրի ստացման արարողությունը: Դրանց մի զգալի մասը ծավալով փոքրացվում են, այն դեպքում, երբ դրանց գործողության ժամկետը զգալիորեն երկարացվում է: Բացի դրանից, ավելի դյուրին են դառնում ձեռնարկությունների կապերը պետական վարչակազմի հետ:

Հետաքրքրականն այն է, որ այդ եւ շատ ուրիշ նախաձեռնությունները ծնվել են նույն պետական ծառայությունների ընդերքում: Ժան-Պիեր Սուասոնն ընտրել է ամենակարեւորները եւ միացրել դրանք նոր հրովարտակում»: ■

digitised by A.R.A.R.@

Թեհրանում գարո՞ւն է

Իրանի արմատականները խաղից դուրս են, իսկ միջուկային ծրագրերը մնում են

NEWSWEEK

Ուզում ես հավատալ, որ Այաթոլլա Խոմեյնիի իսլամական հեղափոխության կրակը հանգել է: Թեհրանի փողոցների պատերի հեղափոխության պատառոտված կարգախոսները փոխարինվել են ճապոնական տեսասարքավորումների գովազդներով: Կապիտալիստական երկրներին բնորոշ ֆոնդային բորսան վերելք է ապրում, երեխաները ձեռքից ձեռք են խլում նինձաներին պատկերող խաղալիքներ, իսկ «Պարեր գայլերի հետ»-ը Հոլիվուդի առաջին ֆիլմն է, որը վերջին տարիների ընթացքում ցուցադրվել է կինոէկրաններին: «Թեհրանի գարունը» իրականում բացվել է անցյալ ամառ, երբ վերջին ընտրություններում արմատականները պարտություն կրեցին: Ընտրվեց առաջին իսկապես հետհեղափոխական խորհրդարան, բարեփոխումների կողմնակիցները մտադիր են դուրս հանել երկիրը միջազգային մեկուսացումից և տնտեսական քաոսից:

Սակայն Խոմեյնիի առավել արմատական ժառանգորդներն այնուամենայնիվ կարող են հաղթանակել: Իրանը մնում է այն պետությունը, որ աշխարհում արմատականները ժամանակ առ ժամանակ պահանջում են հավատարիմ մնալ ավանդույթներին. մոտ 1000 հոգի մահապատժի ենթարկվեցին անցյալ տարի: *«Միակ ապահով տեղը, որ կարելի է նույնիսկ ծիծաղել, դա մեր սեփական տունն է,*- ասում է 21-ամյա մի ուսանող:- *Կյանքը դժոխք է, և մենք բոլորս կալանավորներ ենք այստեղ»: «Նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին կարելի է անվանել չափավոր. որոշ հարցերում նա պրագմատիկ է, որոշ հարցերում էլ՝ ծայրահեղական,*- ասում է եվրոպացի մի քաղաքագետ:- *Ռաֆսանջանին ամբողջ ուշադրությունը կկենտրոնացնի երկրի վերակառուցմանը»:* Բայց Վաշինգտոնը մտավախություն ունի, որ նա հավանաբար դեռ ծրագրում է ստեղծել միջուկային ռումբ, վերահսկել Պարսից ծոցը, օգտագործել ահաբեկչական գործողություններ և արտահանել հեղափոխությունը Կենտրոնական Ասիայի նորաստեղծ պետություններ:

Միջուկային ռումբ ստեղծելու փորձեր

Արեւմուտքին անհանգստություն է պատճառում միջուկային զենք ունենալու Իրանի հավակնությունը: Թեհրանի աղբյուրները հաղորդել են «Newsweek»-ին, որ Իրանը դրսից գնում է միջուկային հումք և հավաքագրել է նախկին ԽՍՀՄ-ի մի քանի ատոմագետների՝ միջուկային ծրագրերը իրականացնելու նպատակով: Վաշինգտոնը Արգենտինային վերջերս թույլ չի տվել Իրան առաքել միջուկային զենքի արտադրության համար անհրաժեշտ որոշ նյութեր: Արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթին պնդում է, որ միջուկային ծրագիրը *«զուտ խաղաղ նպատակների համար է»*: Սակայն Իրաքի փորձը ցույց տվեց, թե ինչքան հեշտ է թաքցնել ատոմային ռումբ ստեղծելու փորձերը:

Գաղտնիք չէ, որ Իրանը ջանքեր է թափում իր սովորական զինված ուժերը վերակառուցելու ուղղությամբ: Վերջերս Իրանը գնեց 25 խորհրդային ՄиГ-29 կործանիչ և 3 դիզելային սուզանավ, որոնք կարող են սպառնալ Հնդկական օվկիանոսին: Մշակվում է Հյուսիսային Կորեայից «Սկադ» հրթիռների առաքման ծրագիր: Մեկնաբաններն ասում են, թե հզոր ռազմական համակարգ ստեղծելու համար անհրաժեշտ է առնվազն 5 տարի: Սակայն Իրանը շրջանում չի կարող ունենալ այն դերը, ինչ Պակիստանը կամ Ռուսաստանը: Այնուամենայնիվ, Թեհրանը սիրում է իրեն ցույց տալ: Վերջերս Իրանի ռազմական ինքնաթիռները ռմբակոծել են ընդդիմադիր խմբի հենակետերը Իրաքի տարածքում, դրանից բացի, դեսանտային զորքերի զինավարժությունները անհանգստացրել են ծոցի պետություններին:

Կարո՞ղ է Իրանը տարածել իր ազդեցությունը հյուսիսում՝ նախկին ԽՍՀՄ ասիական հանրապետություններում: Հազիվ թե: Այնտեղ ապրող 50 միլիոնից ավելի մուսուլմանների մեծամասնությունը սուննի են, որոնք չեն ընդունում շիաների կողմից ոգեշնչված Իրանի հեղափոխությունը: Իրանը ստորագրել է մի շարք տնտեսական և մշակութային պայմանագրեր այդ հանրապետությունների հետ, բայց այդ փաստաթղթերը *«արժեք չունեցող թղթի կտորներ են»*, ասաց Թուրքիայի մի բարձրաստիճան պաշտոնյա: Ակնհայտ է, որ Իրանը ձգտում է ապահովել իրեն ներքին հավանական հուզումներից և շահ կորզել: Անցյալ շաբաթ հրապարակված ծրագիրը՝ վերակառուցել երկաթուղային կապը Կասպից ծովի և Պարսից ծոցի միջև, Իրանը կդարձնի շրջանի տրանսպորտային կենտրոն:

Այդպիսի փառամոլ ծրագրերը չեն իրականացվի, եթե Ռաֆսանջանին չվերահսկի երկրի ներքին իրավիճակը: Որոշ մեկնաբաններ մտավախություն ունեն, թե արմատականները, կորցնելով խորհրդարանական մանդատները, կարող են ահաբեկչական արշավ ծավալել և սեփական կառավարության, և Արեւմուտքի դեմ: Այլ մեկնաբաններ էլ ասում են, թե երկիրը կարող է ցրիվ գալ էթնիկական զանազան խմբերի միջև, եթե կառավարությունը չվերացնի անզուսպ կաշառակերությունը, գործազրկությունը և դրամի արժեզրկումը: Տնտեսությունում նկատվում է որոշ բարելավում, սակայն հասարակ իրանցիները հազիվ են ծայրը ծայրին հասցնում: *«Այս խնձորները մենք ենք աճեցնում, սակայն ես սրանից ոչ մի հատ չեմ կարող գնել ընտանիքիս համար»*, ասում է մի կոշկագործ, որը գնումներ էր կատարում Թեհրանի շուկաներից մեկում, մատնացույց անելով շողշողուն մրգերի բլրակները:

Ինչպիսի հավակնություններ էլ ունենա Ռաֆսանջանին, 13 տարվա հեղափոխության ճակատագիրը հիմա պարզապես կախված է «խնձորներից և նարինջներից», ոչ թե ատոմային ռումբ ստեղծելուց կամ տանկեր գնելուց:

«Newsweek», ապրիլ 23, 1992

■ «Սկադ» հրթիռներ

Վերջերս Բանդար Աբբաս նավահանգիստ է ժամանել «Սկադ» հրթիռներով լի մի նավ, որը նախատեսված է Սիրիայի համար: Սակայն, հավանաբար այդ բեռը կմնա Իրանում:

■ Կործանիչներ

Իրանը գնել է 25 ՄиГ-29 կործանիչներ. հատը 20-25 միլիոն դոլլար: Նպատակն է ստեղծել 12 էսկադրիլիա, յուրաքանչյուրը բաղկացած 144 օդանավից:

■ Կործանիչ-ռմբակոծիչներ

Անցյալ տարի Մոսկվայից գնել է 12-20 Су-24 ինքնաթիռներ:

■ Սուզանավեր

Իրանը գնել է 3 խորհրդային 2300 տոննանոց սուզանավեր, վճարելով 1 միլիարդ դոլլար, սակայն սուզանավերը դեռ Իրան չեն հասել:

■ Տանկեր

Չեխոսլովակիան Իրանին վաճառել է 170 T-72 տանկեր, յուրաքանչյուրը 200 հազարից մինչև 400 հազար դոլլար: Թեհրանը ցանկանում է գնել ևս 130-ը:

Վերջին տարիների իրադարձությունները, և առաջին հերթին Լեռնային Ղարաբաղում շարունակվող հակամարտությունը արևմտյան մամուլին ստիպում է ավելի հաճախակի անդրադառնալ մեր ժողովրդի պատմությանն ու ներկային: Ֆրանսիական «L'Express» հանդեսը (9 ապրիլ, 1992 թ.) համառոտ շարադրանքով, ցուցատախտակներով, Հայաստանի պատմական երկու քարտեզով իր ընթերցողին է ներկայացրել մեր պատմության մի շարք հանգրվաններ:

Հանդեսը տեղեկություններ է տալիս երկրի մշակույթի, կրոնի, ժողովրդագրական տեղաշարժերի, 1915 թ. ցեղասպանության և Արցախյան պայքարի պատմության վերաբերյալ: Մասնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում աշխարհի տարբեր երկրներում ապրող հայերի թվին վերաբերող տվյալները:

Մենք՝ հայելու առջև

Նախքան այդ թվերի հրապարակումը ավելորդ չէր լինի անդրադառնալ մի կարևոր հարցի. տասնամյակներ շարունակ երկաթե վարագույրի այս կողմում մենք սնապարծության ու անհիմն երախտագիտության մեղավոր զգացումով ենք ընդունել և ազգային հպարտության առարկա դարձրել այս կամ այն արտասահմանցու վասն քաղաքավարության ասած խոսքերը մեր կամ մեր երկրի մասին: Նույնիսկ այն դեպքերում, երբ, ասենք, անգլիացին մեծմորեն կծըմտար, մենք խանդավառ շնորհակալություններով շտապում էինք այդ ասույթը սեպագրել պատմության քարե մատյանում: Ի դեպ, Ռոկուել Քենթի հայտնի «Ազգ»-ը, բայց երբ պարզապես չենք օգտագործում, հրապարակում մեր ունեցածը, ապա ակամա աղքատացնում ենք ինքներս մեզ: Ամենապարզ օրինակը «L'Express» հանդեսի վերոհիշյալ տվյալներն են: Չնշելով աղբյուրը, հանդեսը հիմնականում սխալ տեղեկություններ է տալիս տարբեր երկրներում հայերի թվաքանակի մասին, անշուշտ ոչ դիտավորյալ, այլ ձեռքի տակ ավելի հավաստի չունենալու պատճառով: Իսկ հավաստին գոյություն ունի: Սեղանիս է Կարլեն Դալլաքյանի «Հայ սփյուռքի պատմություն» (համառոտ ակնարկ) աշխատությունը, որը պատմահամեմատական եղանակով և... 100 օրինակ տպաքանակով եկել է լրացնելու մի կարևոր բաց: Ու էլ, ազգի մեկենասներ:

Ինչևէ: Ընթերցողին ենք ներկայացնում սփյուռքի ժողովրդագրական պատկերը ըստ զույգ աղբյուրների:

Երկիրը	Հայերի թիվն ըստ «L'Express»-ի	Հայերի թիվն ըստ «Համառոտ ակնարկի»
ԱՄՆ	800.000	800.000 - 1.000.000
Կանադա	200.000	30.000 - 40.000
Արգենտինա	100.000	70.000 - 80.000
Բրազիլիա	30.000	20.000
Ուրուգվայ	20.000	5000
Վենեսուելա	5.000	3000
Ֆրանսիա	300.000	400.000 - 450.000
Թուրքիա	50.000	60.000 - 75.000
Հունաստան	15.000	7000 - 10.000
Բուլղարիա	15.000	10.000 - 15.000
Անգլիա	12.000	15.000
Ռումինիա	6.000	5000
Գերմանիա	5.000	10.000
Իտալիա	5.000	1000
Կիպրոս	4.000	2000 - 2500
Բելգիա	3.000	1500
Շվեդիա	1.000	1500
Սիրիա	110.000	60.000 - 70.000
Լիբանան	80.000	50.000 - 60.000
Իրան	80.000	100.000 - 150.000
Իրաք	12.000	12.000
Եգիպտոս	6.000	5000
Իսրայել	3.000	2500
Հորդանան	2.000	3000
Հնդկաստան	-	150
Քուվեյթ	-	7000 (մինչև Ծոցի պատերազմը)
ԱՄԷ	-	1000
Սուդան	-	200
Եթովպիա	-	300
Ավստրալիա	-	25.000 - 30.000
Ավստրիա	-	500

Բազմաթիվ այլ երկրներում նույնպես կա փոքրաթիվ հայ բնակչություն: Ըստ Կ. Դալլաքյանի տվյալների, սփյուռքի հայության ընդհանուր թիվը տատանվում է 1 միլիոն 700 հազարի և 2 միլիոն 200 հազարի միջև, ըստ «L'Express»-ի՝ 1 մլն 947 հազար:

ԳԱՐԻԿ ԽՈՒՐԱՅԵԼՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Թիմանը եզրափակիչում

Ավարտվեց ճատրակի աշխարհի առաջնության հավակնորդների կիսաեզրափակիչ մրցամարտերից մեկը: Թիմանը 10-րդ պարտիան ավարտելով իր օգտին ընդհանուր 6:4 հաշվով մրցամարտը շահեց Յուսուպովից: Հոլանդացի փորձառու գրոսմայստերն առաջին անգամ դուրս եկավ հավակնորդների մրցամարտերի եզրափակիչ:

Կիսաեզրափակիչ մյուս մրցամարտի 10-րդ պարտիան չկայացավ: Խաղադադար վերցրեց Կարպովը, որն առայժմ 4:5 հաշվով զիջում է Շորթին:

Հաջորդ բարձունքը Բարսելոնի օլիմպիադան է

Կոպենհագենում ավարտվեց հունահռոմեական ըմբշամարտի Եվրոպայի առաջնությունը: Առաջին անգամ աշխարհամասի չեմպիոնի կոչումը նվաճեց երևանցի Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը (52 կգ): 21-ամյա ըմբիշը մինչ այդ արժանացել էր Եվրոպայի և նախկին ԽՍՀՄ երիտասարդների ուժեղագույնի տիտղոսին, իսկ այս տարվա հունվարին նաև ԱՊՀ-ի չեմպիոնի կոչմանը: Հաջորդ բարձունքը Բարսելոնյան օլիմպիադան է:

Աշխարհի կրկնակի չեմպիոն, գյումրեցի Մնացական Իսկանդարյանը (74 կգ, մարզիչ Կորյուն Մովսեսյան) այս անգամ բավարարվեց արծաթե պարգևով: Եվրոպայի անցյալ տարվա չեմպիոնն այնուամենայնիվ օլիմպիական խաղերին նախապատրաստվող ԱՊՀ-ի հավաքականի գլխավոր թեկնածուներից մեկն է:

ՀՀ գավաթի առաջին խաղարկություն

1/4 եզրափակիչ: Առաջին փուլ
«Բանանց» - «Կիլիկիա» 2:1
«Վան» - «Զվարթնոց» 2:0
«Շիրակ» - «Ալաշկերտ» 4:0
«Կոտայք» - ՀԱԸՄ 1:2

Այն բանից հետո, երբ «Արարատ»-ը դուրս մնաց գավաթի խաղարկությունից, պատվավոր ավարին տիրելու մյուս թեկնածուների հնարավորությունները կտրուկ բարձրացան, և մրցաշարի նկատմամբ հետաքրքրությունն ավելի մեծացավ:

Այդ են վկայում քառորդ եզրափակիչ առաջին հանդիպումները: Հատկապես գրավիչ էր Աբովյանում կայացած «Կոտայք» - ՀԱԸՄ մրցավեճը, որը սկզբից մինչև վերջ հաճելի լարվածության մեջ պահեց մարզասերներին: Կարծում եմ, դա մրցաշրջանի լավագույն հանդիպումներից մեկն էր: Երևում է, երկու թիմերն էլ արդյունավետ են անցկացրել նախապատրաստական փուլը:

Բացառությամբ «Շիրակ» - «Ալաշկերտ» զույգի, մրցակցությունը դեռ ավարտված չէ: Հատկապես մեծ հետաքրքրություն են առաջացնում ՀԱԸՄ - «Կոտայք», «Կիլիկիա» - «Բանանց» պատասխան հանդիպումները: Ընդ որում, երկուսն էլ նշանակված են «Հրազդան» մարզադաշտում, նույն օրը՝ մայիսի 7-ին: Հանրապետական ֆեդերացիան հավանաբար հաշվի առնի այդ խաղերի նկատմամբ հետաքրքրությունը և դրանցից որևէ մեկը տեղափոխի մայիսի 6-ին կամ 8-ին: ■

ՖԻԼԱ-ի պրեզիդենտի նամակը ՀՀ ըմբշամարտի ֆեդերացիային

Հայաստանի Հանրապետության ըմբշամարտի ֆեդերացիան նամակ է ստացել սիրողական ըմբշամարտի միջազգային ֆեդերացիայի (ՖԻԼԱ) նախագահ Միլան Էրցեգայից, որում տեղեկացվում էր, որ Միջազգային օլիմպիական կոմիտեն (ՄՕԿ) իր 1992 թ. մարտի 9-ի նիստում Հայաստանի Ազգային օլիմպիական կոմիտեն ճանաչել է ժամանակավորապես և պայմանականորեն և առաջարկել ըմբշամարտի մեր ֆեդերացիան էլ ճանաչել նույն կարգավիճակով: Ֆեդերացիայի ճանաչման հարցը մտցվել է ապրիլի 30-ին Հունգարիայի Կապոշվար քաղաքում կայանալիք ՖԻԼԱ-ի գործադիր կոմիտեի օրակարգ: ՖԻԼԱ-ին Հայաստանի ֆեդերացիայի մշտական անդամակցության հարցը կորոշվի Բարսելոնում կայանալիք ՖԻԼԱ-ի կոնգրեսում: ■

Քինգ բոքսինգ առաջին անգամ

Երևանի «Դինամո» մարզադահլիճում անցկացվեց քինգ-բոքսինգի հանրապետական առաջնություն, որին մասնակցում էին Գյումրիի, Կիրովականի, Թալինի, Արտաշատի, Մարտունու, Ջեր-

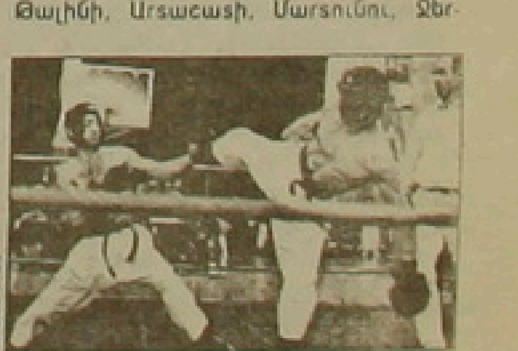

մուկի, Դիլիջանի և Երևանի 80 մարզիկներ: Մրցումների նպատակն է կազմավորել հանրապետության հավաքականը: ■

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարությունը բողոքում է

Ապրիլի 27-ին Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարարությանն ուղղված իր նոտայում Հայաստանի արտգործնախարարությունը հարց է բարձրացրել Ադրբեջանի տարածքում Հայաստանի համար նախատեսված ապրանքների անօրինական բեռնաթափման մասին: Հայաստանի Հանրապետության արտգործնախարարությունում ստացված նոր փաստերը հաստատում են ադրբեջանական կողմի նմանատիպ գործողությունների կանխամտածվածությունը: Ադրբեջանի երկաթուղային ծառայության հաղորդման համաձայն, իբր թե իրենց ճանապարհներին չկան Հայաստանին հասցեագրված հացամթերքներով բեռներ: Սակայն փաստերը վկայում են, որ Օդեսայի նավահանգստի և Իլիչևսկի նավահանգստի 4 ցորենի վագոնները, տեղական իշխանությունների կարգադրությամբ տրվել են Նախիջևանի հացամթերքի կոմբինատին: Եւս երկուական վագոններ են դատարկվել Գյանջայում և Բաքվում: Երևանից ուղարկված 1885 տոննա ալյուր չի հասել նաև Կապան, ինչը վկայում է, որ այն դեռևս գտնվում է Նախիջևանի տարածքում: Բերված փաստերից հետևում է, որ Ադրբեջանական կողմը կոպտորեն խախտում է ԱՊՀ-ի անդամ հանրապետությունների 1992 թվականի սննդամթերքի ապահովման մասին համաձայնագիրը, անցման երթևեկում ԱՊՀ-ի երկաթուղիների համագործակցության սկզբունքների մասին համաձայնագիրը, ինչպես նաև այդ բնագավառի միջազգային օրենքներն ու կողմերը: ■

Եգոր Գայդարի օրինակը վարակիչ է

➡ սկիզբը 1-ին էջում

կողմ էին քվեարկել, 18-ը՝ դեմ, 13-ը մնացել ձեռնպահ) նախագահ Տեր-Պետրոսյանին հանեցին իր սովորական չափավոր-հավասարակշիռ վիճակից: Նրա հայտարարության էական մասն այն էր, որ սահմանելով, թե հիմնադրույթներն օրենք չեն և այստեղ դրանց համար պարտադիր չէ Գերագույն խորհրդի հավանությունը, նախագահը խոստացավ այսօր ևեթ դրանք ձևակերպել որպես հրամանագիր. *«ու կառավարությունը կառաջնորդվի միայն ու միայն այս հիմնադրույթներով»:*

Այսպիսով, օրենսդիր և գործադիր իշխանությունները կրկին բախվեցին: Լևոն Տեր-Պետրոսյանը խոստացավ նաև, որ *«կառավարությանն այլևս ոտք չի դնի խորհրդարան» («հավելեմ էլ չի լինի այսինքն»*, դահլիճից արձագանքեց Արշակ Սադոյանը), մինչև Գերագույն խորհուրդը չգրավի իր հիմնական աշխատանքով՝ օրենքների ընդունմամբ: Այս խոսումները դեռ ընդամենը «ծաղիկներն» էին: Նախագահն այս անգամ խիստ վիրավորական ու բաց հայտարարություններով խոսեց «խանգարող» ընդդիմության մասին: Արշակ Սադոյանն ու Դավիթ Վարդանյանը «անգրագետներ» անվանվեցին, վերջինիս ամենամերժությունը հետևանք համարվեց ժամանակին նրա արտաքին գործոց նախարար դառնալուն խոչընդոտելուն (*«մրցակցեն-տը սո՞ւտ է խոսում»*, դահլիճից բացականչեց Դավիթ Վարդանյանը):

Ընդհանրապես ԱԺՄ-ի ու քիչ անց նաև ՀՌԱԿ-ի պատգամավորների գործունեությունը նախագահը որակեց որպես անձնական վիրավորվածության հետևանք: *«Մինչև նրանց քննին չէին կոչել նրանք որևէ անգամ կառավարության քննադատությամբ հանդես չէին եկել»*, ՀՌԱԿ-ի պատգամավորների վերաբերյալ ասաց նախագահը:

ԱԻՄ-ին, այս դեպքում միայն Պարույր Հայրիկյանին էլ բաժին հասավ, որի գործելակերպը «փողոցային» որակվեց:

Միակ սկզբունքային դիրքորոշում համարվեց ՀՀԴ-ինը, որը ընդդիմախոսական տնտեսության կողմնակից է:

Մի պարզ թվաբանական հաշվարկ ցույց է մեղմացնեք այս մեղադրանքների բնույթը ու ենղացներ տեքստը: Ընդամենը 18 դեմ և ԱԻՄ-ի, ԱԺՄ-ի ներկայացուցիչնե՞ր., ՀՀԴ-ի, ՀՌԱԿ-ի բազմանդամ պատգամավորական խմբակցությունն՞ե՞ր...

... Նախագահը մերժեց Գագիկ Հարությունյանի հրաժարականը և հակառակը՝ խորին շնորհակալություն հայտնեց այս ծանր պայմաններում նրա կատարած աշխատանքի համար:

Ինչևէ, առկա է իշխանությունների ճգնաժամ, որից դուրս գալու համար ժամանակին նախագահն առաջարկել էր հետևյալ լուծումը կամ Գ.Խ.-ի առաջարկած հանրաքվեի միջոցով նախագահին պետք անվստահություն հայտնվի, կամ խորհրդարանը պետք լուծարվի: Այս մոտեցումը մերժվել էր: Կգտնվի՞ այլ ելք ստեղծված իրավիճակից...

Ա. Ի.

Դեմիրելը Միջին Ասիայում

Ապրիլի 27-ին պաշտոնական այցով Տաշքենդ ժամանեց Թուրքիայի վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելը: Օդանավակայանում նրան դիմավորեցին Ուզբեկստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովը, հանրապետության այլ ղեկավարներ: Ելույթ ունենալով լրագրողների առջև, Իսլամ Քարիմովը երախտագիտություն հայտնեց թուրք ժողովրդին, Թուրքիայի կառավարությանը և անձամբ Ս. Դեմիրելին, որն առաջինն աջակցեց Ուզբեկստանի անկախությանը: Նույն օրը տեղի ունեցան բանակցություններ երկու երկրների ղեկավարների միջև: Երկօրյա այցի ընթացքում ստորագրվել է համագործակցության մասին 9 համաձայնագիր: Հանդիսավոր պայմաններում բացվել է Տաշքենդում Թուրքիայի դեսպանատունը:

Հաջորդ օրը, ապրիլի 28-ին Սուլեյման Դեմիրելը մեկնեց Ղրղզստանի մայրաքաղաք: Նա բանակցություններ վարեց Ղրղզստանի նախագահ Ասկար Ակաևի հետ: Կողմերն այսօր կստորագրեն ուղիղ օդային հաղորդակցության մասին արձանագրություն, փոխըմբռնման մասին հուշագիր, միջբանկային համագործակցության մասին և թուրքական քոլեջի ստեղծման մասին համաձայնագրեր, ինչպես նաև կապիտալ ներդրումների, փոխադարձ պաշտպանության մասին պայմանագիր:

Նախատեսվում է նաև Ղրղզստանում Թուրքիայի դեսպանատան բացման պաշտոնական արարողություն: ■

Հայտարարություն

Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցությունը երեկ երեկոյան հայկական հեռուստատեսությամբ ԱԻՄ-ի նախագահ պրն. Պարույր Հայրիկյանի ելույթից զարմանքով իմացավ, որ այսօր Ազատության հրապարակում տեղի ունենալիք հանրահավաքին կմասնակցի նաև ՀՌԱԿ-ը:

Այստեղ հայտնում և շեշտում ենք, թե այդ հանրահավաքի ոչ կազմակերպիչների և ոչ էլ մասնակիցների թվում չի գտնվում ՀՌԱԿ-ը և այս ուղղությամբ պրն. Պարույր Հայրիկյանի հայտարարությունն անհիմն է:

ՀՌԱԿ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հանձնվեց «Սուրբ Նարեկ» բժշկական կենտրոնը

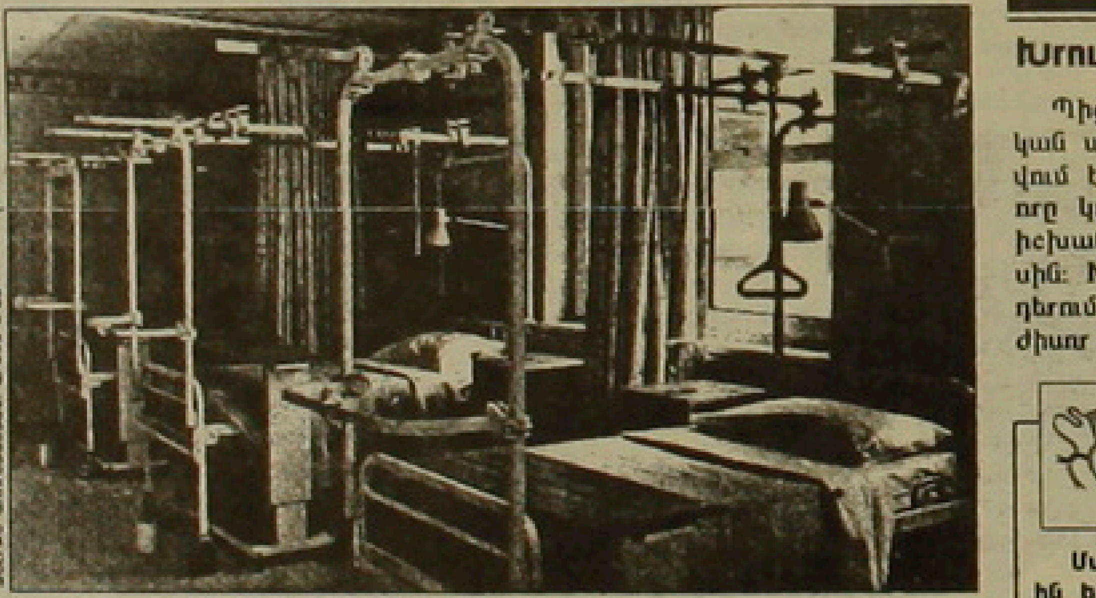

Կիրովականում անգլիացի շինարարների ջանքերով շահագործման հանձնվեց մանկական «Սուրբ Նարեկ» բժշկական կենտրոնը, որի կահավորանքն ու սարքավորումները բերվել են՝ Մեծ Բրիտանիայից: Մանկական առողջապահական այս հիմնարկի բացման հանդիսավոր արարողությանը մասնակցեցին Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջինը, Ռուսաստանում և Հայաստանում Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորության ճարտարագետ և լիազոր դեսպան Ռոդրիկ Բրեյթուեյթը: ■

Խրուշչովի դերում Բիկովը

Պիցունդայի և Սոչիի պետական ամառանոցներում նկարահանվում է «Գարշ գայլեր» նոր ֆիլմը, որը կպատմի Նիկիտա Խրուշչովի իշխանության վերջին օրերի մասին: ԽՄԿԿ գլխավոր քարտուղարի դերում է հայտնի դերասան և ռեժիսոր Ռոլան Բիկովը: ■

«Գավիթը» հրավիրում է

Մայիսի 2-ին, ժամը 18:00-ին երգչախմբային ընկերության տան դահլիճում «Գավիթ» թատրոն-ստուդիան կներկայացնի «Հանուն Կիկոսի» հայոց համազգային ողբերգությունը:

Տոմսերը վաճառվում են երգչախմբային ընկերության ճեմասրահում: Ծաղիկ ծեփ բերել:

ԱՊՀ-ն խախուտ է

Ղրղզստանի նախագահ Ասկար Ակաևը գտնում է, որ ԱՊՀ-ն օբյեկտիվորեն անհրաժեշտ է Ղրղզստանին, սակայն այն այսօր մնում է չափազանց խախուտ: Այդ մասին նա հայտարարեց եվրոպայի համայնքների հանձնաժողովի փոխնախագահ Ֆրանս Անդրիսենի հետ երեկ տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ: Ա. Ակաևը նշեց, որ ԱՊՀ երկրներին դեռ չի հաջողվել ստեղծել ամուր տնտեսական հիմք: Նա նշեց, որ անցյալ շաբաթ Բիշքեկում կայացած հանդիպման ժամանակ Միջին Ասիայի հանրապետությունների և Ղազախստանի ղեկավարները հաստատել են ԱՊՀ ամրապնդման իրենց ձգտումը: Ղրղզստանի նախագահն ընդգծեց, որ հասարակական կյանքի ժողովրդավարացման ընթացքը կախված է տնտեսական բարեփոխումների արդյունավետությունից: Միևնույն ժամանակ, ԱՊՀ տնտեսության բարեփոխումների հաջողությունը կախված կլինի նաև եվրոպական համայնքի կողմից ձեռնարկվող օգնությունից: ■

Վճռական կովկասցիներ

Ապրիլի 27-ին Կովկասի լեռնային ժողովուրդների համադաշնակցության նստաշրջանն ավարտեց իր աշխատանքը Հարավային Օսիայի վարչական կենտրոն Ցխինվալում: Նստաշրջանը Վրաստանի ղեկավարությունից պահանջեց անհապաղ դադարեցնել «օս ժողովրդի եղեռնը»: Հակառակ դեպքում, նշվում է նստաշրջանում ընդունված հայտարարության մեջ, համադաշնակցությունը Հարավային Օսիա կուղարկի իր զորքերը: Համադաշնակցության կազմի մեջ են մտնում Կովկասի 15 ժողովուրդների ներկայացուցիչներ: ■

Հրեհ Կազանում

Ինչպես հաղորդեցին Թաթարստանի ՆԳՆ մամուլի կենտրոնում, ապրիլի 26-ի երեկոյան Կազանում տեղի է ունեցել հրդեհ «Ալյաչինձոու» պետական ձեռնարկության հանրապետական հասույթ կառքի հանգույցում: Հայտնաբերվել են հանգույցի 9 աշխատակիցների հրկիզված դիակները բոնի մահվան հետքերով: Հաստատվել է նաև մի քանի ապօրինականների հափշտակման փաստը: Զենքը հայտնաբերվեց դեպքի վայրից ոչ հեռու կանգնած ավտոմեքենայում: ■

Արգելք պաշտ վաճառքին

Մոսկվայի կառավարությունը ընդունեց փողոցային առևտրի կարգավորման մասին որոշում: Փաստաթղթում նշվում է, որ մայրաքաղաքում ստեղծվել է անհանդուրժելի սանիտարական իրավիճակ և բարդացել է կարգուկանոնի պահպանման միջոցառումների իրականացումը: Մոսկվայի ներքին գործերի գլխավոր վարչությանը հանձնարարվել է 1992 թ. ապրիլի 29-ից վճռական քայլեր ձեռնարկել տարերային շուկաները վերացնելու նպատակով: Նախատեսվում է, մասնավորապես, արգելել փչացող սննդամթերքի, տանը պատրաստած ուտեստների վաճառքը: Փողոցային առևտուրը կարգելվի Օխոտնի ռյադ, Նովի Արբատ, Տվերսկայա, Պուշկինսկայա, Նիկոլսկայա փողոցներում և Տեատրալնայա հրապարակում: ■

Փորը զեղեցիկ

Բախտը չբերեց այն կանանց, ովքեր տառապում էին իրենց կրծքերը սիլիկոնի պատրաստուկների միջոցով մեծացնելու մարմաջով. շուրջ երեք տասնամյակ օգտագործվելուց հետո, ամերիկյան սննդի և դեղորայքի վերահսկողության վարչությունն արգելեց սիլիկոն-ժելատին դեղամիջոցների գործածությունը, գտնելով, որ դրանք առաջացնում են ծևափոխման երևույթներ ու տարբեր հիվանդություններ: Նույն վարչության որոշմամբ, այդ դեղամիջոցները թույլատրվում են միայն այն կանանց, ովքեր կրծքի քաղցկեղի կամ վթարի հետևանքով վիրահատել-հեռացրել են իրենց կուրծքը: ■

Լուրերը՝ Ինտերֆաքսի, «Սնարք»-ի և մեր սեփ. թղթակիցների

Ծանր է մանկան քաղցած հայացքը

Սա շատ լավ կհասկանան նրանք, ովքեր նոր երեխա են ունեցել և դրությունն ընկած, խառնելով բոլոր ծանոթ-բարեկամներին, մանկական սնունդ են փնտրում: Մի՛ փնտրեք պոլիկլինիկաներում, հիվանդանոցներում, դեղատներում, առողջապահական կամ սոցիալական ապահովության այս կամ այն հաստատություններում: Դրանք... փողոցներում են, կամ երեկվա առնետանոց - այսօրվա պղպջան «ընկուղներում», ծածկոցների, խմիչք-սիգարետների, գույնզգույն անպետքությունների կույտերի տակ: Մի էլ փորձեք ժամանակից շուտ ուրախանալ, եթե գտաք կիսադատարկ է կամ ծակ: Աշխատավարձը չի բավականացնի միայն փոքրիկի սնունդը գնելու: Այդ տեսածդ չի հավատա, մեկից մինչև տասներկու ամսական երեխայի կենսաբանական կերակրանոց մի տուփ արհեստական կերը 100 ռուբլուց է սկսում... Ու կսկսես խելագար վազել ամբողջ քաղաքով մեկ ավելի մատչելին գտնելու հույսով: Զուր ջանքեր, զուր վատնված ժամանակ. էլ առավելին կհանդիպես:

Հարցնում ես՝ որտեղի՞ց: Մեկն ասում է՝ բերում են, մյուսը թե՝ վալյուտայով է: Ո՞վ է բերում, ո՞ւմ են վալյուտա տալիս... Դանիական, ամերիկյան, ֆրանսիական զանազան «սիմիլակների», «նանների», «բոնաների», «պիլտիների» վրա անխտիր ռուսերեն է գրված: Ուրեմն սրանք դեռևս նախկին պայմանագրերով են գալիս, կամ էլ կուտակված են եղել պետական պահեստներում: Եւ ո՞ւմ հրահանգով, ի՞նչ ճանապարհով, ո՞ւմ սահմանած գներով են սրանք հայտնվել վերավաճառողների սեղաններին և շահն ո՞ւմ է գնալու, դժվար է իմանալ:

Իհարկե, կարելի է դիմել քաղաքային իշխանություններին, առողջապահության կամ առևտրի նախարարություններին, սակայն արդեն ջղերդ քայքայված են, վախենում ես խոսակցությունը խիստ միակողմանի ստացվի, հետո էլ գիտես, ասելու են՝ պաշտ երկիր է, պաշտ շուկա, պաշտ գներ... ուզում ես՝ առ, չես ուզում՝ մի կողմ քաշվիր:

Գիտենք, որ այդպես է, գիտակցում ենք նաև, որ դժվարություններն ու տրտմություններն անխուսափելի են: Սակայն այս դեպքում խոսքն ամենաանպաշտպան էակների՝ նորածինների մասին է: Եթե ամեն ինչ պետք բացատրվի-արդարացվի շուկայական օրենքներով, պաշտ ձեռներեցությամբ, առանց սոցիալական երաշխիքների ու պաշտպանվածության, ապա ինչո՞ւ օրինաստեղծման բնագավառում, պետական շինարարության մեջ, միջպետական տնտեսական և քաղաքական հարաբերություններում նախընտրում ենք դանդաղ, փուլային զարգացումը, իսկ այս՝ սոցիալական ոլորտում, ուր ցանկացած խեղում կամ անճշտություն անմիջապես ցցվում է աչքիդ մեջ, առանց այն էլ եղած դժգոհության վրա մի նոր շերտ ավելացնում, ամեն ինչ շուկայի ամենակուլ տնօրինությանն է հանձնվում:

Մի՞թե հնարավոր է, եթե իշխանություններն ուզենան և ավելի ուշադիր լինեն, հնարավոր չէ՞ գեթ նորածին մանուկների շահերը պաշտպանել և նաև դրանով փակել հին օրերին երանի տվողների բերանը:

Կարծում ենք, քանի կան քաղաքային իշխանությունները, որոնցից կախված է փողոցային առևտուրը, քանի կան՝ առողջապահության և առևտրի, նաև ներքին գործերի նախարարությունները, Գերագույն խորհրդի համապատասխան հանձնաժողովները, վիճակը դեռևս կարելի է շտկել, արևի տակ փչացող ու անմատչելի այդ գույնզգույն կերերի տուփերն ինչ-ինչ միջոցներով հոսեցնել դեպի պոլիկլինիկա ու հիվանդանոց, դեղատուն, ինչ-որ մի տեղ, ուր հնարավոր կլինի թեկուզ այսօրվա գների կեսով ձեռք բերել դրանք: Եւ պետությանն օգուտ կլինի, և անլեզու մանուկները քաղցած և արցունքոտ չեն նայի աչքերիդ:

Թե չէ ինչ հասարակություն ենք կառուցում և այսօրվա երեխաները վաղը ինչ մանկություն են հիշելու:

Հ.Գ.

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Խմբագիր՝ Հ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Macintosh համակարգչային շարուածքը Ռ.Ա.Կ. մամլոյ եւ տեղեկատուութեան կեդրոնի
ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունյաց 2

digitised by A.R.A.R.@